

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС

ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

УРЕЂУЈЕ

А. БЕЛИЋ

УЗ

СТАЛНУ САРАДЊУ

г. г. А. МЕЈЕ-А, проф. Collège de France, А. СТОЈИЋЕВИЋА, проф. Унив. у Љубљани, К. НИЧА, проф. Унив. у Кракову, Љ. СТОЈАНОВИЋА, акад. у Београду, М. РЕШЕТАРА, проф. Унив. у Загребу, О. ХУЈЕРА, проф. Унив. у Прагу, Р. НАХТИГАЛА, проф. Унив. у Љубљани, СТ. ИВШИЋА, проф. Унив. у Загребу, СТ. М. КУЉБАКИНА, проф. Унив. у Београду, ФР. ИЛЕШИЋА проф. Унив. у Загребу, ФР. РАМОВША, проф. Унив. у Љубљани и Х. БАРИЋА проф. Унив. у Београду.

КЊИГА VI.

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА
КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА
БЕОГРАД 1926—1927.

Iz srpsko-hrvatske toponomastike*).

27. *More* ne služi kao naziv za lokalitete. Ali imamo za oznaku kraja kod Trogira često puta potvrđeno *Podmorie* a. 1249¹⁾, 1257¹⁾, pisano za olakšanje konsonantske grupe i sa umetnutim vokalom a. 1303¹⁾ territorium de *Podemorie* a. 1303¹⁾, 1308¹⁾, a. 1316¹⁾ *Podimorie*²⁾. Tu se nalazi mjesto *Smoquiz*, neki murus, ecclesia st. Nicolai; međa mu je terra ad Spilan.²⁾ Dakle samo kompozit s prefiksom od riječi *more* može da služi za oznaku kraja.

Odatle je izveden naziv (saxum qui lingua slavnica) *Podmor-sciza* (uocitatur), negdje blizu Solina a. 1338.¹⁾

I izvedenica *Primorje* dolazi u dokumentima: a. 1352¹⁾ totum *Primorie* diocesis Scardonensis. Poljičko se Primorje spominje a. 1379⁴⁾ (Stus Stephanus de) *Primorge*. Već car Konstantin pominje hrv. župu ή Παραθαλασσία. Bit će to po svoj prilici prijevod srp.-hrv. riječi. Od ovoga kompozita postojao je po svoj prilici u doba narodne dina-

¹⁾ Sm IV 385, V 65, VII 128, VIII 51, 196, 428, X 396, XII 101. — ²⁾ Mhj X 124, 60, 160, 38, 39. — ³⁾ Na karti Lucijevoj (17. stolj.) stoji: Podemoria overo Campo grande iznad Divulja. Campo piccolo je iza Trogira. — ⁴⁾ Kaer, Dvije opatije 36.

*) V. *Studije iz srpsko-hrvatske toponomastike* u Beličevu *Зборнику* p. 119—128; *Iz srpsko-hrvatske toponomastike*, JФ, II, p. 311—318; JФ, III, p. 72—77. Ovi članci idu zajedno sa mojim *Prilozi k ispitivanju imena mjesta, Rad Jugosl. Ak.*, knj. 224, p. 98—167. Sa promjenom *vas* u *-vac* (*Зборник*, p. 119) neka se uporedi *Crna vlast* kod Otočca (Lika) mjesto *Crna vas* (=crno selo) u 15. stolj. (Mažuranić, *Prinosi* p. 1544). Sa adjektivom *Dmináč* od *Dminko* (*ibidem*, p. 124) neka se uporedi *Obješenče brdo* (od *obješenac*) *Ak. Rj.*, VIII, p. 372. Sa imenom *Čudomir* (*ibidem*, p. 127) upor. ime bana *Saruba Čudomirigi*, comes Pribislaus de genere *Čudomirithorum* (Rački, *Documenta*, p. 486, 482). Neke se popravi *Blisano* = *Blečnik* (JФ, p. 2, redak 2 odozgo) u *Polisano* = *Polečnik*; *Jagodnije* (JФ, II, p. 313, red. 16 odozdo) u *Jagodnje*, *Bogova* (*ibidem*, p. 315, red. 11 odozgo) u *Rogova*, *oricag* (*ib.*, p. 316 r. 1 odozgo) u *Gorica*, *Горѣвъ* (*ib.* p. 317 r. 17 odozdo) u *Горѣвъ*, *possessiv* (*ibid.* p. 318, r. 11 odozgo) u *possessio*. U JФ, III, neka se popravi p. 73, r. 10 odozdo: *λαβινζαγε u *λαβζαγε; p. 75, r. 9 odozdo *Bogdavich* u *Bogdasich* (Mh Sm XXVII, 148); p. 77, r. 4 odozdo: Νλα u Νινα; p. 76, r. 7 odozgo: *Cupinovich* neka se briše, jer ne sadrži ime lokaliteta na *-ič*, nego na *-ik* izvedeno od *kupina*; p. 75, r. 6: kriv citat *Antropogeogr. proučavanja str. ef.* ima da glasi. *Антропологиѣ. проблеми балкан-*

stije adjektiv *morsti*.¹⁾ a. 1065—74²⁾ spominje se Rusinus iupanus *morsticus*, a. 1080²⁾ u darovnici Petra Crnoga coram *morstico* Rusino; drugi je župan Jacobus a. 1078²⁾ Jacobi *morstici*, 1088/9²⁾ u sumnjivom dokumentu Jacobo *moristico*, 1088/9²⁾ Jacobi *morstici*. Adjektiv je hibridna tvorevina, jer sadrži i slov. i lat. sufiks kao i *polsticus* i *breberisticus*. Veoma je dragocjena potvrda iz g. 1076—8²⁾ Jacobus dux *Marianorum*, jer vidimo, da je hrv. adjektiv zamjenjen imenicom *Mariani*.³⁾ Izgleda mi, da ćemo se najbliže približiti istini, ako uzmemo, da je ovaj naziv stanovništva latinisirani slov. **Primorjane*⁴⁾ (isp. *Pomorjane* > *Pommern*), jer u lat. od *mare* ima samo izvedenica na *-inus*. *Mariani* ne može dakle biti lat. riječ. Vidjeli smo pak, da se imena mjesta na *-jane* često latiniziraju lat. sufiksom *-anus*. Zašto je nestalo prefiksa *pri*, ne mogu se domisliti. *a* za naše *o* je sasvim obična latinska grafija.

Ovom prilikom iznosim da naša dalmatinska obala nosi i staro-francusko ime *Moriane*. Ova se zemlja navodi u „conte dévot“ *Du Chevalier au barisel* (izd. Schulz-Gora, p. 112, 165, vers 607.), a pomijne se među mnogobrojnim ostalim, koja je proputovao vitez, a da mu nije uspelo napuniti čuturicu: *et Honguerie et Moriane*. Schulz-Gora identificira krivo sa starim njemačkim vojvodstvom *Meran* (današnji južni Tirol), dakako samo na osnovu suzvučnosti. Daleko bliže stoje staro-franc. obliku dalmatinski *Mariani* spomenuti a. 1076—8. Toma, arhidakon splitski (ed. Rački, p. 41, 45), navodi *mare dalmaticum cum tota Maronia*. Griješka kod Schulz-Gore i kod Hertzza, *Spielmannsbuch*, p. 352 nastala je valjda tako, što su vojvode od *Andechs et Meran* nosili u 12. i 13. stoljeću, kako je opće poznato, i titulu „dux Dalmatie et Croatie“. Da li ovaj naziv ima ikakvu vezu sa *more* ili *mare*, teško je reći; prije ne, nego li da, jer se na osnovu naše tvorbe riječi ne da protumačiti gubitak od *pri* ili *pod*.

28. *Nerez* dolazi kao mjesno ime u Dalmaciji i na Krku. Na Braču a. 1228⁵⁾ curia in *Nerezi*. Ovako se ovo mjesto uvijek piše u

скога њолуосѣрва, Срѣ. еѣнопр. Зборник, v. IV, p. CXLVII. Stvarne probleme, koji su u vezi sa dosele proučenim imenima mjesta navedenim u mojim gornjim radovima, tretiraću u „Sistemu jugoslovenske toponomastike“, o većem djelu, koje već poodavna pripremam. U tom ću djelu srediti u jedan sistem sve naše stvarno i lingvističko znanje o jugoslovenskim imenima mjesta.

¹⁾ *st* mjesto *sk* je prema izmjeni u slov. deklinaciji. Isp. чловѣчьскѣ, али чловѣчьскѣ, чловѣчьсти. — ²⁾ Rački Doc. 98; 113, 147, 149. — ³⁾ Dolazi još u *Johannis Chron. venet. Drosaico Marianorum*. A. 1102 stvoren je odavde teritorijalni naziv *parochia Maroniae* Sm II 4. Također nelatinska tvorevina. — ⁴⁾ Isp. ipak *Morjani*, selo u staroj srpskoj državi Ak. Rj. VII 10. Ispadanje prefiksa *pri*- uovom ethniconu kao i u gornjem kteticonu začuđuje. — ⁵⁾ Sm III 280.

listinama: a. 1381¹⁾ in *Nerezi*. Vidi se, da latinisator poslije *in* ne upotrebljava latinskoga padeža. Očito je osjećao *Nerezi* kao hrvatski plural i ostavio ga kao indeclinabile. Danas je to *Nerežišće*. Ime je dakle dobilo u toku vremena sufiks kao i *Motružnica* na otoku Mljetu, koja se u 15. vijeku zvala *Matarughe*.

Ako promotrimo značenje riječi *nerez*, *neriz*, *nerezine*,²⁾ lako je shvatiti, zašto je ime mjesta dobilo baš sufiks *-išće*. Riječ znači „pustoselina, zapuštena zemlja“. Sufiks *-išće* pak označuje, da je takva zemlja nekada bila na mjestu zvanom Nerežišće. Ako danas Talijani upotrebljavaju *Nerezi* kao talj. naziv, upotrebljavaju zapravo naš plural. *Nerezi* kao ime mjesta dolazi još na Neretvi u Hercegovini (*Neriz*) i kod Skoplja u Južnoj Srbiji (upor. *Гласник скуп. научног друштва*, II, p. 278).

29. *Novi grad*. Ovo sasvim jasno ime od interesa je za filologa samo u talijanskom obliku *Novegradi*. Talijanski je oblik očiti slovenski lokativ. Tuđinac obično uzimlje za temelj lokativ. Ta se činjenica dade konstatirati već kod Konstantina Porfirogenita³⁾. Lokativ

1) Mh SIm V 346. — 2) Ak. Rj. VIII 59; Jireček, Romanen I 91; Mažuranić, Pravno-povj. rj. 744 i Zbornik za narodni život IV 230 (Strohal). Dolazi prvi put a. 1250 (Mhj VI 9 = Starine XIII) *gračiče sē nerezi*. Bartoli II 253 ga meće bez razloga među romanske riječi. Može se sasvim lijepo protumačiti iz slov. jezičnih sredstava: *ne* + *rězz*, kako i čini Ak. Rj. Da je tome tako, dokazuje i to, što ova riječ kao posuđenica u arnautskom jeziku (*nerés*, *-zi*) ima značenje, koje još očitije stoji u vezi s glagolom rezati: ungepflegter Weinstock, Meyer, Alb. et. Wbch 303. Pored *nerezi* dolazi u dokumentima i *nerezine*: a. 1307 tres gonayos derri sive *nerezine* Sm VIII 137 (Nin). O riječi *der*, koja se u ovom dokumentu tumači sa *nerezine*, v. Nast. Vjesnik XXIII 658. *Nerezine* za naziv sela dolazi na Lošinju istočno od brda Ossero, spec. karta 27:XI. — 3) N. Vj. XXIV 563. Pokojni Jireček odobrio je u pismu od 12. VI. 1915 moje tumačenje Konstantinoviĥ grafiĥa. Budući da u tome pismu ima i novih pogleda na Konstantinove grafiĥe, držim, da će biti od koristi za nauku, ako ga ovdje u izvratku publiciram: „Αττζα Ράστωρζα od lokativa Licē Rastocē od vas vrlo dobro protumačeno. I Γράδεται bit će od *Gradocē*. Kad-kad bi rekao, da je materijal [Konstantinov] bio pisan latinskim slovima. Δοβρισκικ Μοκρισκικ mislim da je κ(αστρον), kao što kod mletačkoga Κογρადω od κ(αστρο) Γράδω, Grado. Da bi u Εσσιουνηζ bio Sestrunj i Iž, vrlo je lako moguće. Zali bože ovdje nemam tekstova pri ruci“. Što se tiče grafiĥe τδ Γράδεται mislim, da Jireček imade posve pravo, samo će u *-ται* biti onakva grafiĥka griješka kao u Κριβασαν. Imat će se čitati τδ Γράδετζι, a to je čisti naš lokativ, kao što ga imamo a. 1279 Drago-*vaniĥ de Clobuci* = u drugim poveljama *Clobuch* = župa Klobuk = τδ Όρμος, Jireček Handlsstrassen 23; ili *Bolino poili* (= lok. od polje) a. 1375 kod Theinera, Monhist. 289; a. 1080 in *Olmist* (= u Omišu) u oporuci Petra Crnoga, Šišić, Priručnik I, 1 str. 278. I Idrisi a. 1153. plše naša imena u lokativu. Njegov Sibândži, v. Tomasehek, Sitzungsberichte bečke ak. phil.-hist. Kl. CXIII 343, razumljiv je, ako se uzme za temelj naš lokativ, budući da je za *k* imao zamjenu u

adjektiva dolazi dosta rano već u potvrđi iz g. 1260¹⁾) apud *Novegradum*. Inače dolazi u potvrđama isključivo srpsko-hrvatski oblik: a. 1185¹⁾) *Novigrad* parrochia ep. corbaviensis, a. 1108²⁾) Slauiz comes *novogradensis*, a. 1258²⁾) castellanus de *Novigrad*, a. 1345²⁾) Barthol devornic (= dvornik) de *Novigrado*.

Da apelativ kao razumljiv sam od sebe može otpasti, poznata je stvar. *Novi* u Vinodolu prevodi se u listinama: a. 1308³⁾) in Castro Novo in partibus *Vinodole*.

Lokativ je još τὸ Νουγράδε, danas možda Prevlaka u Boci Kotorскоj,⁴⁾) ali samo u drugom dijelu. Ima li se Konstantinova grafija shvatiti tako, da se adjektiv nije deklinovao kao danas ni u ruskom *въ Новъгородѣ*, dok Ostromirovo evanđelje (a. 1056—7) u pogovoru deklinuje oba dijela *въ Nově gorode*? Adjektiv u *Banja Luka* rijetko se deklinuje.

30. *Obrovac* kod Nina pišu listine vrlo interesantno. Kako Romani zamjenjuju naše *o s a*, ovo se mjesto piše a. 918⁵⁾) in *Abraucio*. U ovom obliku je opet Roman mislio, da je *a* = prijedlog *ad*; za to ga je ispustio, jer mu je bio nepotreban za sintaktičnu konstrukciju. A. 1072⁵⁾) piše dakle in loco quod appellatur *Brauizo*, tako isto a. 1107⁶⁾), 1134⁶⁾), 1167⁶⁾) terrae in *Brauizo*, a. 1204⁶⁾) St. Michael de *Brauizo*. Odatle pravi novi nominativ *Braucium*, pa piše a. 1242⁶⁾) terra Sti Michaelis *Braucii*, ili u papinskoj listini a. 1195⁶⁾) *Brautii*. Ovamo će ići i potvrda ecclesia sti Petri et Pauli que est in *Torauizo*⁵⁾). Ali čist hrvatski oblik dolazi u potvrđama već a. 1066—76⁶⁾) terra in loco *Obrouezo*, tako i a. 1296—8⁶⁾), 1323—48⁶⁾): *Obroveç*, -iç, a. 1343⁶⁾) *Hobrovaç*, *Obrovacio*, *Hobrouaç*, a. 1342⁶⁾).

U Dalmaciji ima još jedan *Obrovac* na Zrmanji (Stari i Novi), potvrđen iz 16. vijeka: a. 1529⁷⁾) *Obrovac*, 1523 *Obrowacz*⁸⁾).

Ime je izvedeno sa sufiksom *bc* od *obrovb* = fovea, koje dolazi također kao ime mjesta, danas n.pr. u Istri na teritoriji Čiča⁹⁾). Kako nemam potvrda iz dokumenata, ne znam, ne ide li ovamo a. 1294⁶⁾) ad *Obroium*, villam ste Marije Momana de Jadra.

svome jeziku, ali *-č* je morao izraziti sa *-đi*. Ostale primjere v. u Glasniku b. h. zem. muzeja XXX3. bilj. 1. Možda se i u Konstantinovoј grafiji τὸ Γαλουμαίνικ(άστρον) = *Glumine* krije stari nom. plur. ž. r. Umetnuto α u Γλοῦν je razumljivo radi oblakšanja konsonantske Romanu neobične grupe, isto tako i η za naše *i*. Radi αη mjesto *i* upor. sada *Starohrvatska Prosvjeta*, n. s. I, p. 166.

1) Mh Slm I 92. — 2) Sm II 193. XI 204, XII 497. — 3) Mhl Sm I 225. — 4) Jireček, Handelsstrassen 21. — 5) Rački Doc 18, 91, 92, 94. — 6) Sm II 18, 44, 114, 274 III 38, IV 164, VII 261, 273, 310, IX 111, 288, 329, XI 20, 40, 52, 120, 135, 198, 336, 464, 466, X 145. — 7) A P J IV 40, 51. — 8) Mh Slm I 184, XLII 65, 66—8, 71. — 9) Šišić, Geschichte der Kroaten, 55 bilj. 1, drži da je u vezi sa *Obrb* = Avar

31. *Oko* znači prema Vukovu rječniku „izvor gdje voda tiho izvire“.¹⁾ Kao oznaku mjesta bilježi ovaj apelativ također Vuk: „u jezeru Skadarskome kraj brijega Crnogorskoga onako mjesto gdje se voda čini drukčija nego u ostalome jezeru.“²⁾ Vuk daje i tumačenje, kako je do ove denominacije došlo. Ova je činjenica dragocjena, jer nam kaže, da apelativi, koji i ne uključuju u sebi ideje o lokalitetu, mogu postati imena mjesta, ako se uzmu u metaforičkom smislu. *Oko* je u navedenom slučaju očita metafora. Dolazi i kod Dubrovnika: a. 1253²⁾ до Ока близу Шумета извор⁴⁾ Ријеке; a. 1455³⁾ *Ocho* je istočna međa „casnacine“ riječke. A. 1368²⁾ piše se *Aca* (ecclesia conventus fratrum minorum de — diocesis Ragusine). Romansku grafiju *a* za naše *o* susretali smo češće. Isp. još moj članak o imenu *Bulet* kod Dubrovnika u Glasniku b. h. zem. muzeja XXXI 155 sl.

32. *Ostrvica* (cf. Mikl. br. 411.) Za *ostrv*, osobito čest adjektiv u topografskom nazivlju, nemam nažalost potvrda iz dokumenata. Imam samo vezu s imenicom a. 1341³⁾ vinea in loco *Podostreberdo* (= *e* je možda lokativni nastavak, ako nije pisarska griješka) na Lastovu. A. 1322⁵⁾ piše se ovaj lokalitet *Auster-berdo*. Osim toga dolazi dosta često u imeničkim izvedenicama: kod Šibenika a. 1322⁵⁾ *Ostriča* in Srimac; tu su soline i villa a. 1402⁶⁾. Isp. za ovakovu denominaciju još *Punta d' Ostro* na ulazu u Boku Kotorsku, *Oštri rat* vrlo često u Dalmaciji. Naziv *Punta d'Ostro* interesantan je i sa općeg toponomastičkog gledišta, jer nam kaže, kako stranac ne znajući značenja, dva puta kaže isto. *Punta* znači isto što i *ostro*, „rt na morskoj obali“. Naziv ide prema tome u istu kategoriju, u koju i *Lingua-glossa* pod Etnom na Siciliji, gdje imademo sraštenu grčku i latinsku riječ, upor. Meyer-Lübke, *Einführung in das Studium der roman. Sprachwissenschaft*, 3. izd. p. 271. § 279.

Ovamo ide i *Ostrovica*, castrum in Lica a. 1411⁷⁾, a. 1412⁷⁾ pisano *Ostoroviza* sa umetnutim vokalom, da se strancu olakša izgovor konsonantske grupe a. 1361 castrum *Oztrovicha* in regno Croatiae; a. 1494⁶⁾ castrum *Osterwicza* in districtu Lappacz izgleda, kao da se osniva

Na stanovišta gramatičke analize je ovakovo tumačenje doista moguće. Ali mjesno ime dolazi n.pr. i u Istri, gdje je prisutnost Avara teže dokazati. Trebalo bi dakle navesti još drugih razloga, jer se na osnovu same gramatičke analize ne može odlučiti, da li je mjesto ime izvedeno od *Obrv* = Avar ili se mora identificirati sa *obrov* fouea, kako čini Miklošić 383.

¹⁾ Broz-Iveković, Hrv. rj. I 885. Jireček, *Romanen* I 60, III 74. — ²⁾ Sm IV 531, XIV 137. — ³⁾ Mhj VII/1 1455. — ⁴⁾ Zove se i *Vrelo*. ⁵⁾ Sm IX 80, 60, X 604, XIII 25, 188, 304, VII 126, VIII 98, XIV 128, II 11, III 70, 268, 260, IV 58, 147, 154, 198, 235, 385, V 380, VI 109, 151, 207 sl. 211. — ⁶⁾ Mh Sm IV 453, XL 43—5, 47, I 60. — ⁷⁾ Mhj III 158, 161.

na izgovoru *Ostrvica*. U ovom obliku dolazi kod Kotora a. 1305—07⁵⁾ оу малоу Острвицоу. Kako se ovako nazivaju brda, ne može ova riječ imati nikakva posla sa *ostrovo*, *ostrvo* = otok. Isp. n. pr. *Ostrvica* kod Rudnika u Srbiji. Tako je nazvano čunjasto brdo, na vrhu gotovo šiljasto. Tu se nalazi kula¹⁾.

Druga izvedenica je *Ostraci* na desnoj obali Ibra, a. 1346²⁾ *Astracia*, a. 1550²⁾ castel *Ostrati*, a. 1395²⁾ selo *Ostrakie*, posljednje valjda za lokativ *Ostracē(i)h*.

Izvedenica je i *Ostrog*, isp. *ostroga-uga*³⁾, veoma stari naziv. Zabilježio ga je već Konstantin, τὸ Ὀστρωκ, grad Neretljana, danas *Zaostrog* kod Makarske²⁾. Kod Trogira imademo a. 1078⁵⁾ villa *Ostrog*, a. 1103⁵⁾, 1171⁵⁾ (villa, vicus, via que ducit ad) *Ostrog*, a. 1226⁵⁾ terra sub *Ostrogo*; grafija a. 1207⁵⁾ villa *Ostrohe* počiva možda na našem lokativu; a. 1358⁵⁾ *Ostrag*, 1243⁶⁾ villa de *Ostrog*, tako često a. 1238—1277 *Ostrog*⁷⁾, *Ostroch*, *Ostrogh*. Danas su to *Ostrožine* kod Kaštel-Lukšića. Sufiks *-ine* ima se prosuditi kao *Manastirine* u Solinu. Pokazuje na razvaline. Na izvoru Zete imademo kraj nazvan *Ostrog*²⁾. Odatle je izveden sa sufiksom *-bc*: a. 1293⁵⁾ *Ostrogeç*; a. 1227⁵⁾ piše se ovo mjesto bez početnoga *o*, jer je latinizator shvatio *o*—*a* kao prijedlog: terra *ad Storuzaz* (= *Ostrožac*); u kninskoj biskupiji imademo Petrus *Ostrosethi* (= Petar iz *Ostrošca*), ecclesia de *Ostrossth* Thiniensis diocesis. *i* u *Ostrosethi* je madžarski dočetak *-i* kao u *budapesti* = budimpeštanski.

33. *Ošlje* kod Stona meće Miklosich među n.jesna imena izvedena od *osla* „cos“.⁸⁾ Moguće je međutim shvatiti ga i kao srednji rod adjektiva *ošlji* (u Dubrovniku, sc. mjesto). Veoma je star naziv, jer ga već car Konstantin spominje τὸ Ἰοσλίη. Čini se, kao da je on pisao *i* na krivom mjestu, mjesto Ἰοσλίη. Srpskohrv. oblik dolazi g. 1399⁹⁾ *Ošle*. Dubrovčani ga pišu sa umetnutim konsonantom između *s* i *l*: a. 1351¹⁰⁾ *Oscle*, a. 1351¹¹⁾ (Pervien Clapovich de) *Ostle* (factus fuit civis ragusinus). Isp. takovo umetanje u *slavus* > *sclavus*, *assula*¹²⁾ > *ascla*, *insula*¹²⁾ > *iscla* u romanskim jezicima.

¹⁾ Radivojević, Srbija u slici i reči str. 4, sl. 9. — ²⁾ Jireček, Handelsstrassen 54, 28, 72. — ³⁾ Miklosich Et. Wbch. 227. — ⁴⁾ Rački Doc. 114. — ⁵⁾ Sm IX 80, 60, IX 604, XIII 25, 188, 304, VII 126, VIII 98, XIV 128, II 11, III 70, 268, 260, IV 58, 174, 154, 198, 235 385, V 390, VI 109 151, 207 sl. 211. — ⁶⁾ Mh SIm IV 453, XL 34—5, 47, I 60. — ⁷⁾ A. 1275 Sm VI 109. Ovdje čitamo potvrdu: terrae in confiniis Tragurii positae in loco vocato ad Stum Petrum de Clobucichy (takoder lokativ) sub Ostrog. Tu se vidi, da se je naziv Ostrog odnosio na uzvisine brda. — ⁸⁾ br. 406. — ⁹⁾ Mon. serb. 234. — ¹⁰⁾ Jireček, Handelsstrassen 27. — ¹¹⁾ Mh SIm XIII 117. — ¹²⁾ REW 736, 4475, 8023.

34. *Ozren* je danas ime planine u Bosni. U ikavskom obliku dade se u Dalmaciji dosta rano potvrditi: a. 1224¹⁾ terra de *Osrin*, valjda negdje blizu Zadra. U drugim potvrdama izmjenjuje se *n* u *ri* kao u *žban* pored *žbanj*: a. 1298 terra ad *Osrignum*, a. 1324 terre ad *Osrignum* vocatae Papoue Gomile, a. 1347 vinea ad *Osrignum*, a. 1286 terra communis Jadre in *Osrigno*, a. 1333 possessio ad *Osrignum* usque mare, 1341 vinea ad *Hosrignum*. Ne znam, ne odnose li se ove potvrde možda na ime brda *Ozrin* na Ižu, koje se spominje a. 1299 terra sub monte *Osrigni* insulae Ječi. I u današnjoj nomenklaturi dalmatinskoj dolazi *Ozrin* često puta. Imadem potvrda za Brač.

Stoji u vezi kao i *Prizrēn*, *Prozor* (= „prozorъ prospectus“) u Bosni sa glagolom *zrēti*, isp. slov. *pozoren* = okrenut prema suncu.

35. *Pbklz* „pix“ je vrlo čest toponomastički apelativ.²⁾ Na kakove se odnošaje u prirodi lokalitetâ odnosi, trebalo bi istom tačnije ispitati. Gdje gdje su ovako nazvani, kako već Miklosich ističe, sumporni izvori. U Dalmaciji je zastupan apelativ u izvedenicama od adjektiva. Današnja *Pakljena* na Šipanu je adjektiv ž. r. sa sufiksom -ěnz. Potvrde nam jasno dokazuju, da današnje *a* potječe od poluvo-kala. Najstarija je potvrda iz g. 1284:³⁾ monasterium sti Michaelis de *Pechina*.⁷⁾ Ovako se piše još g. 1359.⁴⁾ Ovdje je naše *kl* zamijenjeno s tal. fonetskom pojavom *ch*, koja potječe također od cl: *oclu* > *occhio*. Ovaj se *kl* jasno vidi u kasnijim potvrdama: a. 1284³⁾ *Pecline*, de *Peclina*, a. 1368⁴⁾ *Pecclina*. Ovako i a. 1352⁸⁾, 1358⁸⁾, 1327⁴⁾, 1323⁴⁾, 1305⁴⁾. Događa se, da latinisatori, nevješti našem jeziku, prenašaju *l* u krivi slog, pak pišu a. 1358⁴⁾, 1360⁴⁾ *Plechina*. Najstarija pisana potvrda za *b* > *a* je iz g. 1562¹⁾ de *Paklina*, a. 1560⁵⁾ di *Pachglina* a. 1569⁵⁾ di *Pachlina*.⁶⁾ Kako se vidi, postojala je mnogo dulje tradicija, da se piše u ovom mjesnom imenu *b* > *e*, nego što su najstarije potvrde za *b* > *a*, kojih ima već od g. 1300.⁸⁾

Na Korčuli in districtu Smoquiza ima a. 1426⁵⁾ locus *Pachlinize*.

36. *Perun*. Miklosich br. 428 navodi nekoliko slov. mjesna imena, za koja drži, da potječu od imena slav. boga Peruna. U Dalmaciji, — sudeći zasada bar po suzvučnosti, jer stvarnih dokaza nemam, — moglo bi ovamo pripadati ime lokaliteta i brda *Pèrun* u Poljicima.

1) Sm III 236, VI 565, VII 298, 338, IX 211, X 122, 595, XI 348. —

2) Mikl. br. 514. — 3) Sm VI 500, 465, 614, XII 86, 472, XIV 137, 139. —

4) Mh Sm XIII 219, 278, 295, 310, X 99, XXVII 51, XXIX 245 sl. — 5) Mhj VII/1 130, 155, I/1 133. — 6) *Paclina* u indexu Mh Sm XXVII ne nalazi se nažalost na str. 91, gdje bi morala biti. Ne mogu znati, nije li ovo još starija potvrda. — 7) U indexu Sm VI se krivo čita *Pečina*. — 8) Leskien, Skr.

Gramm § 194.

Već a. 1090¹⁾ spominje se vinea in *Peruno*; a. 1178²⁾ tu je *curtis*, luogo detto *Perun*, a. 1187²⁾ luoco detto Olmo sotto *Perun*. Kod Žrnovnice ima i voda, koja ne presuši, zvana *Perunić*. Upor. sada i *Starohrvatska Prosvjeta*, n. s. I, r. 68, bilj. 19.

37. *Petr(i)čane* kod Zadra dolazi veoma rano u listinama: a. 1071—3³⁾ terra in *Petrizani*. Ovako se piše još a. 1174⁴⁾, 1224⁴⁾ U *-i* nema se zacijelo tražiti slovenski nominativ plurala, jer je taj glasio u to doba od imena na *-janinš -ane*. Ovako je zaista i potvrđeno g. 1286⁴⁾ vinea ad *Petričane*. U *-i* se ima tražiti latinizam, t. j. naš plural bio je prekrojen na latinsku. I doista vidimo u potvrdama, da se čitav dočetak prekraja na latinsku⁷⁾, prema latinskom dočetu *-anum*: a. 1231⁴⁾ monasterium in *Petrizano*, a. 1332⁴⁾ de *Petričano*, a. 1235⁴⁾ vinea in *Petrečano*, tako potvrđeno još a. 1237⁴⁾, 1276⁴⁾, 1314⁴⁾; a. 1240⁴⁾ ad *Petričanum*, isto tako a. 1259⁴⁾, a. 1280⁴⁾, 1272⁴⁾, 1338⁴⁾ ad *Petrečanum*.⁶⁾

Ime je učinjeno kao i *Varikašane* (59) od imena zadarske plemićke porodice *Petrizo*,⁵⁾ koja je bila na glasu 12.—15. stoljeća. Označuje dakle ili familijsko naselje porodice ovakvoga imena ili pak naselje kmetova ove porodice.

38. *Pokrovnik* znači možda u toponomastici „zaštita, praesidium“.⁸⁾ Nije često mjesno ime, ali se daje potvrditi iz dosta starih dokumenata: a. 1189⁹⁾ apud *Pocrounicum*, a. 1189⁹⁾ *Pocrounic*, tu je i aqua de *Pocrounik*, negdje kod Trogira. Ispor. iz današnje nomenklature *Pokrovnik*, selo u srezu kninskome.

39. *Polje* (cf. Mikl. br. 467) je čest topografski naziv, kako je i posve naravno. Prema listini cara Dušana a. 1351¹⁰⁾ pripada *Полѣ* Kotoru. Drugih potvrda za sâm apelativ iz dokumenata nema. Veze s adjektivima su brojnije i veoma stare: isp. *Dračevo Polje*, na koncu 12 stoljeća¹⁰⁾, *Babino Polje*, a. 1372¹⁰⁾ terra sub *Berovopole* na Hvaru

¹⁾ Rački Doc. 153. — ²⁾ Sm II 155, 217. — ³⁾ Rački Doc. 96. — ⁴⁾ Sm II 137, III 236, 238, 441, IV 24, 100, 142, V 130, 134, VI 170, 335, 548, VIII 295, 378, X 5, 391, XIV 426. — ⁵⁾ Jireček Romanen III 50. — ⁶⁾ U *-i* bi mogao biti doduše i akus. plur., ali budući da naša imena na *-janinš* dolaze uvijek u nominativu pl., naglajem radije mišljenju, da je to latinizam. Isp. ipak Miklosich, Die slav. Ortsnamen aus appell. I, Denkschriften XXI 88 sl., gdje je stvar nejasno prikazana. — ⁷⁾ S našim izvedenicama na *-janinš* postupaju latinisatori i u drugim listinama kao s latinskim na *-anus*: u oporuci Petra Crnoga: cum *Tugaranis*, ex *Olmisanis*, jednom je samo ovaj sufiks zamijenjen sa *-inus*: *Tugarini* kao *Catarini*, Rački Doc. 129, 134. — ⁸⁾ Cfr. Daničić Rj. iz knj. star. srp. II 348, покровъ praesidium, odatle supstantivirani adjektiv s pomoću *-nik*, Mažuranić, Pravno-povj. rj. 988. — ⁹⁾ Sm II 239. — ¹⁰⁾ Sm II 364, III 141 sl., IV 461, 531, 606, V 224, VI 501, IX 422, 568, VII 337, X 529, 584, XII 65.

sa nejasnim adjektivom, valjda *Borovo*; a. 1331⁴⁾) vineae *Zarevo Pogle* u hvarskom statutu; a. 1216¹⁾) inter montes *Copille polle* locus valjda na Pašmanu = možda *Kobiže pole*; na istom otoku a. 1212¹⁾) *Dobirčo pole*; na Velom otoku a. 1287¹⁾) *Glavočopole* sa nejasnim adjektivom, *Nuopachie Pogle* a. 1397⁸⁾) kod Omiša je valjda *Na Opáce* (= opatovo) *Polje*.

Deminutiv sa sufiksom *-ica Poljica* je također veoma star. Adjektiv sa sufiksom *-bškъ* od ove riječi dolazi često već u doba narodne dinastije: a. 1076—8²⁾) Uiseno *polstico*, a. 1078—9²⁾) Uratina *polstici*, jupanus *polsticus*, a. 1070²⁾) Dalizo *poliscico*. Ovi oblici su veoma interesantni. Kako je već Rački opazio,³⁾ na slavenski adjektiv *poľbškъ* dodan je latinski adjektivni nastavak *-icus*. Latinski adjektivi 1. *polisticus*, gdje prvo *i* još izražava poluvokal *b*, 2. *polsticus*, gdje je poluvokal ispao, a *st* mjesto *sc*, odgovara izmjeni ove konsonantske grupe u deklinaciji kao n. pr. n. pl. msc. *člověčbsti* od *člověčbškъ*, hibridni su dakle adjektivi, kao današnji *amerikanski*, *bokeški* i t. d., gdje je talijanskom adjektivu dodan naš adjektivni nastavak. Oni dokazuju još i to, da se je u veoma stara vremena pravio adjektiv od izvedenica na taj način, da je sufiks izvedenice ispao pred adjektivnim sufiksom. Inače ovako starih potvrda za simpleks *Poljica*⁹⁾ nema. Najstarije su a. 1294¹⁾) (comes Radoslaus olim Dornagne de) *Policia*, a. 1328¹⁾) (comes Gregorius Jurinich de) *Policia*, a. 1367¹⁾) territorium *Politii* i lat. adjektiv a. 1251 castellanus *Policensis*.

Druge se Poljice, kod Dubrovnika između Zatona i Orašca, pišu u dokumentima a. 1255, 1262¹⁾) in *Palize*, *Pallicium*⁴⁾), *Palliça*⁴⁾). *Palici*,⁴⁾ romanskom grafijom *a* za naše *o*, a. 1351—63⁵⁾) *Palice*, a. 1253¹⁾) Полице.

Ime stanovnika izvodi se od ovoga imena sa *-janinъ: Poliçani*⁶⁾) u 16. vijeku. U oporuci Petra Crnoga zovu se još latinski *Campisani* < *campus* + *ensis* + *anus*⁷⁾). Ista riječ kao naziv naselja dade se potvrditi iz 13. stoljeća: a. 1300¹⁾) in *Polisane*, a. 1331¹⁾) villa de *Polisane*, a. 1340¹⁾) Polisa[ne], *Pollissane*, 1363¹⁾) possessio *Pollissane*; ili latinisiranim nastavkom prema *-anus*: terrae et possessiones de *Pollissano*, de *Poliseno*, de *Polisano*¹⁾). Kako se vidi iz potvrde iz g. 1300,

¹⁾ Sm II 364, III 141 sl., IV 461, 531, 606, V 224, VI 591, IX 422, 568, VII 387, X 529, 584, XII 65. — ²⁾ Rački Doc. 82, 113, 149. — ³⁾ Rad XXXV 42. — ⁴⁾ Mhj III 206, IX 445. — ⁵⁾ Mh Slim XIII 123, 158 164, 341, 345, 366, 369, XXVII 102 sl., 117, 289, 341, 346. — ⁶⁾ APJ IV 50. — ⁷⁾ Sudeći po imenima u pomenutoj darovnici, stanovnici Poljičâ bili su u ovo doba dijelom možda još Romani, većinom svakako Hrvati. Imena u darovnici ne dadu se tačno po mjestu razdijeliti. Ne može se znati prema tome, koja su splitska, a koja poljička. Romani su *Ursanus de Strnouize* i *Dymus de Srenine*, Rački Doc. 135. Iz Tugara imaju slovensko ime *Boledrugo* i *Kerna* (= *Kernl*, cf. Jireček, Romanen III 34) *de Tugari*. Ne može se znati za narodnost od *Girgi* (< Georgius?) i *Andrea de Tugari*, Rački Doc. 129 sl., 135, jer imaju svetačka imena. — ⁸⁾ Kaer, Dvije opatije 36.

ovaj je izraz označivao gotovo čitav kraj. U njemu je bilo više zemalja, a jedna od njih se zvala *Gladussa*; opet jedan dokaz, da se imena izvedena s *-janinъ* odnose ne na jedno naselje, nego na veću teritoriju. Za to i stoje kao i imena naroda u pluralu, kad označuju zemlju: *Hrvati* = Hrvatska, *Čechy* = Češka i t. d. Danas se zovu *Poličane Polešnik* kod Zadra. Izmjena je sufiksa čudnovata. Ne znam je protumačiti; *čn* > *šn* je razumljivo.

40. *Pôvlje* na otoku Braču zove se u glagoljskom spomeniku iz g. 1185 (1250) мољстѣрь stago Joana u *Pavlah* (zacijelo se ima izgovoriti *Pavlah*¹⁾). *Povlje* se govorilo nekada kao i danas u pluralu, kako se vidi iz jednoga pisma iz g. 1788: *iz Povalj*²⁾). Da je bio plural, to dokazuje i stari lokativ u *Pavlah*. Današnje *o*, kako se iz ove potvrde vidi, glasilo je nekada *a*. Možemo dakle mirne duše isporođivati *Povlje* na Braču s imenom mjesta u banjском hrisovulju, koje se piše *Pavlje*. *O* se dade potvrditi iz g. 1184: *ecclesia sti Johannis de Pouglie*³⁾). Možda se na ovo mjesto odnosi i potvrda iz g. 1311 (Andrea Radovani de villa) *Poulige*, gdje je *ge* talijanska grafija za hrv. *je*. Prijelaz *a* > *o* odgovara fonetici čakavaca otočana. Do ove tačke sve je u ovome imenu mjesta jasno. Ispoređujemo li najstariju hrvatsku potvrdu s današnjim oblikom, iskršavaju razne mogućnosti u prosuđivanju dočетка. U *Pavlah* može naime da pretpostavlja nominativ plurala **Pavlane*, a za to nema pisane potvrde. Bila bi to samo konstrukcija, na osnovi najstarije potvrde prema tipu Bužane: *vъ* Bužah. Ako je bio najstariji plural *Pavlane*, kao što je i mogao biti, kako se odnosi prema njemu kasnije: *iz Poval*? Moglo bi međutim biti, da je lokativni nastavak *-ah*: u *Pavlah* analogijom prešao iz duala u plural, kao što se to dogodilo u ruskom i poljskom jeziku⁴⁾). Prema tome mogao je postojati već u najstarije vrijeme nominativ plurala *Povlja* (sc. polja) i u tom slučaju je današnje *Povlje* (sc. mjesto) singular, stvoren s pomoću adjektivnoga sufiksa *-bj* od osobnoga imena *Pavlъ*, kao što su *Arilje*⁵⁾ (sc. mjesto,

1) Pački u Starinama XIII 199, 206 = Mhj. VI 6. *Povljāna* na Rabu nema po svoj prilici nikva posla sa *Povlje*. Bit će *Pauliani* od rimskog imena Paulus ili Paulius. — 2) Starine XIII, 202. — 3) Sm II 190. Latinski je prijevod hrvatske listine iz g. 1250. — 4) Isp. Vondrák, Vergleichende slavische Grammatik II 31. Za ovakovo prenašanje u srp.-hrv. jeziku imam potvrdu u adverbu *na mestā na mestā*, koji upotrebljavaju katolici Zumberčani u ovakovoj reduplikaciji u značenju „mjestimice“, pa a. 1478.: što imamo u *Konavlahъ* Mhj VI 287. Cfr. Daničić, Istorija oblika str. 136. — 5) Jireček, Handelsstrassen 35, Christl. Element 31, 36, 40. Ovakovih adjektivnih imena mjesta u muškom ili običnije u srednjem rodu, kojemu se ima dopuniti: *mjesto*, polje, dobro, imanje, selo i t.d. imade mnogo u našoj toponomastici: *Gomirje*, u dokumentima *Gojmerje*, v. Ak. Rj. III 265 = *Gojmirovo* mjesto i t.d. Ovamo

jer je tu bila crkva sv. Arhiliija ili *Prokuplje* (sc. mjesto, jer je tu bila crkva sv. Prokopija) ili *Baošlje*¹⁾ u Boci (sc. Balšino mjesto).

41. *Paprat* (cf. Mikl. br. 482) ne dolazi doduše jako često u našim imenima mjesta, ali se daje potvrditi u starijim listinama. Kod Zadra se spominje a. 1359²⁾ *confinium*, villa *Prapat*, a. 1368²⁾ ad *Praprat*²⁾ sa metatezom od *r*. Odatle ima i izvedenica sa *-janin*³⁾: a. 1370²⁾ villa *Papraithane*, a. 1359²⁾ se piše de *Praprayano*.

Supstantivirani adjektiv će biti *Praputnik* u Hrv. Primorju, od **paprōt*³⁾ > *paprut* u Žumberku kod katolika čakavaca, a. 1573⁴⁾ *paprutišće* (Ozalj). Čisti adjektiv dolazi u modernim imenima dalmatinskim: *Prapatna* i supstantiviran sa *-ica* a. 1689⁵⁾ *Prapatnizza* kod Trogira.

42. *Rastok*⁶⁾ je čest slovenski toponomastički apelativ. U Dalmaciji dolazi već kod Konstantina τὴν Ῥάστορζαν, danas (jezero) *Rastok*⁶⁾ kod Vrgorca. ζ za *k* grčka je grafija za naš konsonant u lokativu: = **Rastocē*⁷⁾.

43. *Raštane*. U povelji Petra Krešimira za biogradski samostan pominje se a. 1059⁸⁾ teritorijalni naziv (curtis in) *Chrastani*. Ovaj je naziv morao označivati poveću teritoriju, jer se još kaže, da je tu (in *Chrastani*) locus qui dicitur Suchikham. U Policorionu se još pominje curtis *Cosyça* in *Chrastani*.⁸⁾ A. 1070—8 navodi se tu još curtis filiorum *Dobraçao*⁹⁾ in *Chrastani*. A. 1340¹⁰⁾ piše se još i ovako

ide possessio *Prybynye* a. 1524 u Mh Sm XLII; na *Milodraži*, *Millodraxe* a. 1440—8, *Milodraž*, v. Jireček, Handelsstrassen 37, danas *Milodraže* u Bosni od imena *Milodrag* Ak. Rj. VI 678 u dečanskom hrisovulju i kod Račkoga, Doc. 171, 173. K tome još *Milodražje* u Hercegovini i Bosni. Iz Ak. Rj. citiram još *Hrvat* III 712 od prezimena *Hrvat*, *Ivanje* IV 103, *Jakovlje* IV 438, *Kurtijač* V 813 od *Kurjak* < *Cyriacus*. U Sloveniji ide ovamo *Radeče*, *Budtsavlje* I 711, *Spasje* kod Ohrida, a po svoj prilici i *Goražde* u Bosni od *Gorazd*. *Primišlje* u Hrvatskoj može biti identično sa poljskim *Przemysł*. Isto tako i sa apelativima: *Kobilje* V 138, *Kožlje* V 426, *Kožalj*, *Kožalj Vrh*, *Kožalj Breg* V 424.

¹⁾ Sm XII 65 iz g. 1351. Starije potvrde od ove nemam. — ²⁾ Sm XII 552, 629, XIV 115, 279. — ³⁾ Isp. slov. *paprōt* Miklosich, Et. Wbch. 231. Radi ovih dvaju oblika mislim da je dozvoljeno postaviti i ovaj sporedni oblik. Dva *r* su radi istoga razloga kao i u *brnestra* od lat. *genista* ZfrPh, XLVI, p. 406, br. 83. — ⁴⁾ Kukuljević, Acta croat. 272. — ⁵⁾ Mhj. X 281. — ⁶⁾ Rački, Doc. 406. bilj. Jireček, Handelsstrassen 28. — ⁷⁾ NVj. XXIV 663. — ⁸⁾ Rački Doc. 53, 102, 161, 164. — ⁹⁾ = *Dōbrosav*, potvrđen već u 14. vijeku, v. Ak. Rj. II 529. Inače se piše ovo ime u lat. obliku *Dabrasclavus*, v. Jireček, Romanen II 70. Još bi starija potvrda bez *l* bila na natpisu župana Godesava (a. 788—800) v. Šišić, Priručnik I, 1, 118 i priloženu sliku, ako se u Σ_L nema tražiti ligatura od Σ i L. Posljednje je vjerojatnije. — ¹⁰⁾ Sm II 182, 219, VIII 369, X 531, XII 523, 544.

Crescane, a. 1350¹⁾ *Craschani*, a. 1358¹⁾ de *Craschiano*. Papinske listine iz g. 1183¹⁾ i 1183¹⁾ pišu opet *Choruscani*, *Chorasçani*, locus prope Tin, sa svarabhaktičkim vokalom u grupi *hr* teškoj za stranca. Istom g. 1322 piše se u pravilnom našem pluralu in villa *Hrasghane*.²⁾ Ova nam grafija osigurava grupu *šč*, koju je novo pučanstvo³⁾, koje došlo iz Bosne, zamijenilo sa *št*. Sa *šč* piše i fratar Šimun Glavić u svojoj kronici⁴⁾ (a. 1520—49) i to u starom lokativu plurala: „I ubiše (sc. Turci) dum Ivanka na Hraščah“. U kronici se kaže, da se ovo mjesto nalazi u zemlji Hrvati. Danas je to *Raštane* ili *Raštani* u općini biogradskoj.

Postanje je sasvijem jasno. Izvedenica je od *hrast*, od imenice neobično često zastupane u našoj toponomastici, s pomoću sufiksa *-janinž*, kako često opažamo u onome kraju.⁵⁾ Predstavlja veoma stari tip mjesnih imena. Mjesna imena s ovim sufiksom označivala su veću teritoriju, kako se vidi odatle, što se u Hraštanima nalaze i drugi lokaliteti sa svojim posebnim imenima, isp. osim navedenih još i *Vilchichi*=*Vukšići*. Takav teritorijalni naziv je bio i *Bužani*, danas *Bužim* u Lici. I ovdje se spominju i drugi lokaliteti: a. 1438⁶⁾ v Bužah pod Novim Gradom; grad Kosinj, ki je v Bužah.⁷⁾

I sam simpleks *Hrast* je često mjesno ime (v. Ak. Rj. III 688), ne samo kod nas, nego i drugdje.⁸⁾ I adjektivi sa sufiksima *-ovž*, *-bnž* dolaze u ovoj upotrebi. Za *hrastov* ove su potvrde: a. 1330⁹⁾ na Lastovu terra na *Crascope* (=lokativ). Da *sc* stoji mjesto *st*¹⁰⁾, dokazuje druga grafija iz iste godine: (medietas terre posita) na *Crastovo* districtus Laguste. I drugi adjektiv dolazi samo u srednjem rodu: a. 1560⁶⁾ *Hrasno* kod Stona. Nije isključeno, da se ovaj adjektiv ima tražiti 1. u locus *Crestena* na Lastovu a. 1314¹⁾, jer *e* može biti

¹⁾ Sm II 182, 219, VIII 369, X 531, XII 523, 544. — ²⁾ Mh Sm XLII 2 = Sm IX 52 sl. U Possessiones spectantes castro Auranae (15. stolj. u zadarskom namjesničtvu arhivu, J. b.) piše se (villa vocata) *Craschiane*, *Chraschiane*, a. 1519 *Hraščane* (J. b.), a. 1479 pre (= skraćeno od tal. prete) *Johanni* de villa *Chraschiane* (J. b.). — ³⁾ Ovo se novo pučanstvo spominje već a. 1432 kao *catunarium* de Marfci (= Mrvci?); *catono* Vlachorum in villis Biliane et Draginichi, s karakterističkim imenima, kao što su Milule Slafcovich, vlah, a. 1518 Petrus Milovanich *catonarius* districtus Zelengrad (J. b.). — ⁴⁾ Arkiv za povj. jugosl. IV 34. Tome odgovara u Klimentovićevoj Kronici: „i ubiše dom Ivanka na Hraščah“, a ovo će biti štamparska griješka. — ⁵⁾ Isp. još a. 1461 vila *Paprachiane*, a. 1479 *Blachiane* u posedarskoj knežiji, a. 1482 *Grabouzane*, a. 1518—20 u topografskom prijegledu zadarskog kotara i ninske županije: *Blaćane* kod Novigrada i Vrane, *Briščane* kod Novoselaca i Grobnice, *Bubnjane*, *Pakoščane*, *Podbrđane*, *Polišane*, *Puljane*, *Zablaćane* i t.d. — ⁶⁾ Mhj VII/1 158, VI 138. — ⁷⁾ Ak. Rj. I 751. — ⁸⁾ Cf. Miklosich 161. — ⁹⁾ Sm. IX 500, 510, XIV 442. — ¹⁰⁾ Zamjena može potjecati od Talijana, isp. *maschio* pored *mastio*.

latinizatorova zamjena za *b*, a *hra* > *hre* kao u *Resnik* kod Trogira = a. 1246¹⁾ *Rastinicum*; 2. u (Drago de) *Crastina* (civis belgandensis) a. 1076.²⁾ U oba primjera *-a* je romanska grafija za *-o*.

Prvi je adjektiv supstantiviran s *-ica*: a. 1372³⁾ in *Curastoviça* na Korčuli (in pertinenciis Blate).

Kolektivum od *hrast* dolazi također jednom kod Zadra: a. 1336⁴⁾ *Lemeseuo chreschie* = a. 1336⁴⁾ *Lemesouo hraschie* = *Lemeševo hrašće*. *Lemeš* se zove zadarska plemićska porodica iz 12.—14. stolj.: (isp. Jireček, Romanen III 35.)

44. *Rašević* se nalazi u nekadašnjoj lučkoj županiji (in comitatu Lucke), kako se vidi iz listine g. 1368., u kojoj se piše villa *Hraschiewich*.⁵⁾ Ovo je i najstarija meni pristupačna potvrda. Ovako se piše i g. 1449. u popisu gradova i sela ninske biskupije van ninskoga kotara (J. b.). Dolazi još u 15. vijeku kao in villa *Hraschewychy* a. 1498.⁶⁾ Mislim, da se u dočetnome *-y* ima tražiti lokativni nastavak *-i*.⁷⁾ Na to upućuje i prijedlog *in*. Pita se, kako imamo čitati konsonantsku grupu *-sche-* u potvrdama. Isporedimo li grafije (villa vocata) *Craschiane*, *Chraschiane* = danas *Raštane*, (villa vocata) *Pachoschiane* = *Pakoštane*, nema nikakve sumnje, da se ima čitati *šč*. Ovu je grupu za turskih vremena nadošlo pučanstvo zamijenilo sa *št*, kako se vidi u današnjem obliku. Dočetno *-ch*, sudeći po današnjem obliku, mogao bi biti *ć*, ali može biti i *k*. Iz etimoloških razloga držim, da nije prvotno *ć*, nego *k*, da je dakle prvotni oblik glasio *Hraščevik*. Ovaj izgleda kao da je izveden, neobično doduše, od kolektivuma *Hrašće*,⁸⁾ koji dolazi kao ime mjesta. S pomoću sufiksa *-ovik* (isp. *višnjovik*, *Bükovik*) mogla je nastati izvedenica *Hraščevik*. Naš nastavak *-ik* bio je venecijaniziran, — u ovim krajevima stvar nimalo neobična, — prema tipu imenicâ *secchio* (izgovori na mletačku *sečo*) > *sic*. Ovakovog italianiziranja naših dočetakâ ima više. Hrvatska mjera za zemljišta *gonjaj* latinizira se u listinama ne samo *gognaius*, *gognaus*⁹⁾ nego i mnogo češće *gonale*, *-is*, *gognale*.¹⁰⁾

1) Sm IV 283. — 2) Rački Doc. 53, 102, 161, 164. — 3) Sm IX 500, 510, XIV 422. — 4) Sm X 265, 298. — 5) Sm XIV 152. — 6) Mhj 411. — 7) Ak. Rj. III 690 vidi plurale tantum. — 8) Isp. Ak. Rj. III 689 s. v. *Hrašća*. A. 1514. spominje se u popisu posjeda samostana sv. Dominika u Zadru u ninskom području lokalitet *Craschte* (J. b.). — 9) Sm. XIV 555 sl. a. 1373. — 10) Isp. još zamjenu dočetakâ u imenu Velebit u *Velebich* Afsl Ph. XXXV 348 bilj. 1.; za tim u *Buković* kod Benkovcâ, a. 1410—1420 pasculus ville *Buchovichy* (iz Jelićevih bilježaka), koja će riječ zacijelo biti identična sa brojnim mjestima, koja se zovu *Bükovik* v. Ak. Rj. I 726. O ovakovoj promjeni dočetakâ radit će se bez sumnje i u *Smocovich*, koje čitam u Sm II 281 a. 1196 (mezzo vreteno di terra sotto —, u indeksu identificirano sa Smokvica. Ne znam, da li je ova identifikacija ispravna). Isp. običan

Pitamo li se, kako je latinizator došao do dočetka *-ale*, mjesto hrv. *aj*, moramo potražiti uzrok u njegovom materinskom jeziku. Latini-zatori bili su Talijani, ispravnije Mlečani. Oni su srp.-hrv. *goñaj* shvatili kao plural prema tipu imenicâ u svome jeziku, koja se svršuju na *-ale*, a u pluralu glase *-al*: *animale*, pl. *animai* ili *cavallo* pl. *cavai*.¹⁾ Tako su oni došli na ideju, da od *goñaj* naprave singular *gognale*, oblik, koji je njihovu latinskome uhu bolje zvučio. U dubrovačkim se dokumentima opet piše naš *stanak*: *stanagl*, *stanaghl*²⁾ prema zakonima furlanskoga dijalekta. Moderna pak talijanska grafija piše *Opatje selo* kod Soče (= selo, koje pripada opatiji) *Oppacchia sela*.³⁾ U *Rašević* vidim dakle dvostruki upliv: 1) upliv doseljenih štokavaca, koji su čakavsko *šć* zamijenili sa *št*, i 2) upliv službenoga mletačkoga govora, koji je zamijenio naš dočetak *-ik* sa *-iç*. Upor. p. 77, bilj. 10.

45. *Resnik*. Od *rasti* ima u imenima mjesnim nekoliko izvedenica, kojih inače u današnjem govoru nema. Na otoku Ižu su a. 1247⁵⁾ terrae seu vineae *Rastiche*, zacijelo ista riječ koja i slov. *rastika*⁶⁾ = bilje, biljka, grana, russ. рѳстики⁷⁾ = *Scilla cenua*. S drugim sufiksom dolazi riječ a. 1192 totam *Rastizam*, teritorija splitske biskupije, isp. slov. *rastlica*²⁾ = biljka, *râstje* = rasline, malor. *rošća* = grm.⁸⁾

Sa složenim sufiksom *-bn + -ik* [isp. slov. adj. *rasten*⁶⁾ = üppig wachsend] izvedeno je ime a. 1246⁵⁾ terra apud *Rastinicium*, koja leži unutar teritorija praedii Drid, danas *Rěsnik* kod Trogira. Današnji oblik pokazuje istu glasovnu pojavu kao *resti* mjesto *rasti* u narječjima. *e* dolazi već a. 1233⁵⁾ terra apud *Resinicum*. To je latinisirani naš današnji oblik, koji je po svom postanju supstantivizani adjektiv.

46. *Selo* (cf. Mikl. br. 567) služi od davnih vremena kao geografski naziv. U oporuci Petra Crnoga a. 1080:⁹⁾ in loco qui dicitur *Sello*, u Šišićevu izdanju u lokativu *Selle*, pomenuto a. 1065,¹⁰⁾ 1086,¹⁰⁾ 1096—7,¹⁰⁾ 1099⁹⁾ sa crkvom sv. Stjepana i Petra. Kaer¹¹⁾ dokazuje, da se ovo mjesto ima tražiti kod današnje crkvice sv. Petra između Krila i Dugog Rata u Poljičkom Primorju. Ovome dodajem, da se

upliv mletačkoga govora u Glavačevoj kronici (Arhiv za povj. jugosl. IV 43 a. 1529), gdje se za *Solun* piše *Grad Soloniç* prema tal. *Salonichi*; *ch* je čitano na mletačku.

1) Wiese, Altital. Elementarbuch § 189. — 2) Thalloczy-Gelcich, Diplomatarium str. 919. — 3) Ovakav naziv dolazi i u ninskom kotaru, a. *Opasiae selo*, a. 1504 u današnjem Ljubču. — 4) Isp. N Vj XXIII 654. Mažuranić, Prinosi za hrv. pravnopovjesni rječnik str. 326 sl. — 5) Sm IV 288, 329, II 251, III 381. — 6) Pleteršnik, Slov.-nem. sl. II 374 sl. — 7) Pawlovsky, Руск.-нѳм. сл. 1420. — 8) Mikl., Et. Wbch I 226. — 9) Rački Doc. 127 = Šišić, Priručnik I, 1, 276. — 10) Rački Doc. 46, 65, 74, 144, 177, 179. — 11) Dvije opatije 26.

u Podstrani jedan lokalitet zove *Staro Selo*,¹⁾ a u Jesenicama *Supetar*.¹⁾ Ovi će se nazivi zacijelo odnositi na nazive u spomenutoj dorovnici.

Curtis *Sella nova* a. 1042²⁾ dana sv. Krševanu mogao bi biti također slovenski naziv, premda je poredak riječi romanski. *Villa magna*, koja se spominje dva puta na Pašmanu [a. 1303³⁾ i 1344³⁾], bit će zacijelo prijevod našeg naziva *Velo selo*, a ne romanski naziv.

Deminutiv na *-ce* također je star: a. 1250⁴⁾ на Сельцехъ земље darovane samostanu u Povljima na Braču. Radi plur. mjesto sing. upor. *Selca* ČSJKZ, V, 10, VI, 6.

Dolazi i u vezi sa posjedovnim adjektivima: *Stomorje selo* kod Zadra = villa Stae Mariae (v. *Rad*, knj. 224, p. 101, br. 1.); u hvarskom statutu a. 1331⁵⁾ locus *Michaglina sela*, međa općine Varbagnno. Isp. Mikalja, prezime poznatoga našega leksikografa. O *Vydche selo* a. 1365 v. Glasnik b. h. zem. muzeja XXX 315 bilj. 4.

Od imena mjesta **Novo Selo* izvedeno je ime stanovništa, a. 1343⁶⁾ (Radoslavus de) *Novoselci*, koje je poput mnogobrojnih imena na *-janinŕ* opet postalo imenom lokaliteta. Ovaj se lokalitet kod Nina pominje i u mletačkim dokumentima.

47. *Smrčani*. U Krešimirovoj listini izdanoj samostanu opatica u Biogradu iz g. 1069 zove se jedno mjesto na biogradskom teritoriju kod Tinja *Smurdačani*.⁶⁾ Lokalitet se i поближе označuje, jer se kaže: incipiente a termino uallis usque ad predictum montem Tini. Jelić ga s toga ispravno identificira sa *Smrčani* u Bubnjanima.⁷⁾ Ova se identifikacija može posvema odobriti sa stanovišta glasovnih zakona. Samo mislim, da je *a* krivo čitano mjesto *u*; ili je to štamparska griješka. Poluglasovi su u latinskoj grafiji označeni kadikad sa *u* kao i u Konstantinovu η Γουρζηκά < *Gacka* < **Grčbska*.⁸⁾ Ako se hoće konstruisati slovenski oblik prema ovoj grafiji i prema današnjem liku, ima se postaviti *Smrčdŕčani*.

Izvjescno je, da je naziv izveden s pomoću sufiksa *-janinŕ* i da prema tome označuje stanovnike naselja, a taj se naziv onda prenaša na sam lokalitet, kako se nebrojeno puta opaža u slovenskim imenima mjesta. Što se tiče etymona, mogao bi se naš naziv dovesti u vezu sa stcsl. *smrčdŕ*,⁹⁾ koja se riječ nalazi još u poljskom, maloruskom i ruskom jeziku i znači „plebejus, vrsta kmeta, podanik, rob“.

1) Zb N Z O VIII 188, 200. — 2) Rački Doc. 45, 65, 74, 144, 177, 179. —

3) Sm XI 77, VIII 54, XI 165. — 4) Mhj VI 9 = Starine XIII 209. — 5) Mhj IV

204. — 6) Rački, Doc. 75. — 7) Vj H A Dr III 44. — 8) N Vj XXIV 663, bilj. 4.

Glasnik b. h. z. m. XXIX 137, bilj. 72, *Graduch* a. 1370 Sm XIX 236, *Lapuch*

a. 1367 Sm XIV 69 pored generatio *Lapčanin*, *Raduchus* a. 1370 Sm XIV 271,

Pukur < *Pakra* vrlo često. — 9) Miklosich, Et Wbch 310. s. v. *smerdŕ*.

Smrčani je stvoreno kao u Žumberku kod katolika *goščân* od *gost* i znači jednoga između gostiju (cf. pučanin), jer se gost kod katolika u Žumberku upotrebljava samo u pluralu: *imam gosti, idem nâ gosti*. Na ovu riječ je došao sufiks *-šk*, a na ovu izvedenicu opet *-janinš*.¹⁾ *Smurdučani* su dakle „villani“.

48. *Spila* (cf. Mikl. br. 605) je čest topografski naziv u Dalmaciji. U dokumentima se dade potvrditi simpleks i deminutiv: a. 1426²⁾ *Spiliza* et sub *Spilize* in districtu Dolgna Blata na Korčuli; u oporuci Petra Crnoga³⁾ u vezi sa *podž*: *Podspilice*, danas *Podspilice* više Solina u Poljicima.⁴⁾ Simpleks dolazi kao naziv rta: a. 1171⁵⁾ ad caput *Spille* suptus monte ad Laucelle⁶⁾ negdje kod Splita. U singularu možda a. 1234⁵⁾ sub Kilco (= Kučine) iuxta *Spilla*.⁷⁾

Odatle imademo najprije izvedenicu s *-janinš*: a. 1189 via de *Spilano* kod Trogira, a. 1266 (papinska listina) *Spellan villa*, a. 1292 *Spilan*. U ovom mjestu bila je crkva Sta Maria de *Spilano* a. 1189, 1318, 1334. Danas se sačuvalo samo ime lokaliteta po crkvi *Stomôrije* (< Sancta Maria), zemlje u novskom konfinu kod Trogira. U listini iz g. 1189 spominje se još terra *Bufali*.⁸⁾ Danas su to *Bufaline* u istom konfinu, a više njih je *Spilja* kao ime brda. Kako se vidi

¹⁾ Isp. Leskien, Skr. Gr. str. 249 § 391 pod: Klassenbezeichnungen. Začudo bi bilo, da je plural već u ova stara vremena bio *-ani*, a očekivali bi *-ane*. Držim, da se radi o latinisiranju prema *-anus*. — ²⁾ Mhj I 137. — ³⁾ Rački Doc. 132. — ⁴⁾ Kaer, Dvije opatije 23. — ⁵⁾ Sm II 131, 239, III 408 (Ne znam, zašto izdavač dodaje još *n* u zagradi?), V 380, VII 128, VIII 98, 481, XII 493. — ⁶⁾ Današnji mi je oblik ovoga romanskoga imena nažalost nepoznat. Od *lau*, spomenuto kod Konstantina (Isp. Jireček Romanen I 90 i R E W 4806) i g. 1080 u Spljetu, gdje nam se i značenje kaže: sub rupe que vulgo dicitur *lau*, Rački Doc. 129, izveden je s pomoću sufiksa *-cellus*, *laucellus* strmina; isp. od *monte* deminativ *monticellum* već u oporuci Petra Crnoga (quod prope petra situm est, danas prema Kaeru, Dvije opatije 20 *Glavice* kod Stinica u Poljicima) > u dalmatinskoj toponomastici *Muncel*. Nije nemoguće da i *Lovćen* potječe od *Laucellum*; *ć* se piše *tl* a. 1351 la corona de *Lovtien* (kao međa Kotora), a. 1614 u opisu sandžakata skadarskoga od Marina Boljice kao *kj Lovckien* detto in italiano *Monte Sella* (= možda *monticello* izgovoreno na mletačku). U to vrijeme *Lovćen* nije bio pust kao danas, nego je bio pun izvora i pašnjaka; *-n* mjesto *-l* bio bi kao u *lancun* < *lenuolo*; *au-* > *ov-* kao u *aurata* > *ovrata*, *lovrâta* u Hrv. Primorju. Budući da nema starijih potvrda, ova etimologija, sve ako bi i pristajala u pogledu značenja, može biti samo uspjela kombinacija. Riječ *Lovćen* svakako nije slovenska. Deminutivni sufiks *-cellus* dolazi još u terra de *Vallicella* a. 1230 Sm III 329, na Rabu, danas *Valizal* na specijalnoj karti kod Raba. Moguće je međutim i drugojačije tumačiti *-ćen* u *Lovćen*, upor. *Starohrvatska Prosvjeta*, n. s., I, 191. — ⁷⁾ Ovamo ide možda sa svarabhaktičkim vokalom *Zipille*, negdje oko Omiša, a. 1329 Sm IX 461. Identifikacija je otežčana, jer se ne zna za moderni naziv. — ⁸⁾ Ime je očito identično sa *Bufali*, *Buffali*, de *-s*, plemićka porodica u Trogiru, Jireček, Romanen III 11.

slovenski je sufiks bio latinisiran sa *.-anum*. Drugi su *Spilani* a. 1305—7 kod Kotora.

Sa sufiksom *-enica*: locus *Spilenica* posita ad Coprayl kod Zadra a. 1358.

49. *Suh̃* (cf. Mikl. br. 640) čest je adjektiv u toponomastici. Dolazi obično u vezi s apelativima: a. 1191¹⁾) via qua itur in *Suchu dol* versus *varh Suhi dol*. Potvrda je dragocjena, jer dokazuje, da se ovim izrazom, koji zapravo pristaje dolini, može nazvati i *vrh*, koji se blizu ovako nazvane doline nalazi. Mjesto se nalazi između Smokvice i Labina. U okolici Trogira dolazi a. 1689⁹⁾) još drugi lokalitet *Suhi dolaz*. *Suchi kham* in Chrastani a. 1059²⁾) nije izvjesno, pripada li ovamo, jer imade i drugih varijanti: *suuiskhani*, u Policorionu a. 1070—8²⁾) se piše i *Seuischane*, *Suuicham*, a današnji je oblik nepoznat. Zacijelo ide ovamo terra *Suho berdo* a. 1426⁴⁾) na Korčuli in districtu Gorgna Blata; zatim kod Kotora a. 1305—7:¹⁾) (отъ ѡптинске улице у) *Suhij potok*, отъ *Suhoga potoka* (u Prěšĕku).

Kompozitum **Suhovara*, koji će biti kakav prišvarak, dade se potvrditi u najstarijim našim listinama, i to iznajprije u singularu: a. 1070²⁾) *Suchovara* locus prope Nonam, a. 1198¹⁾) locus qui *Suchovarra*, a. 1239¹⁾) locus de *Suchovarra*. Za ovakve prišvarke kao oznaku stanovništva najnaravnije je, da dolaze u pluralu, kao *Mokronoge* i t. d. Tako se ovo ime od 14. stoljeća dade potvrditi u pluralu: a. 1358¹⁾) curia posita in *Sucovare*, a. 1362¹⁾) villa de *Suchovare*. Danas također samo u pluralu *Suhòvare*. Potvrde, kao što su a. 1195¹⁾) terram *Suchouarre*, a. 1242¹⁾) terra *Succhovarre*, a. 1332⁴⁾) villa *Zochovarie*, a. 1371¹⁾) villa *Suchouare* mogu biti i lat. gen. sing.

50. *Šibenik* se dade potvrditi još iz vremena hrv. narodne dinastije. Grafije su obične latinisacije srp.-hrvatskoga imena s latinskim dočetakom i izjednačenjem vokala kao i u modernom talijanskom obliku *Sebenico*. Najstarije potvrde izjednačuju vokale pred naglaskom prema početnom vokalu: a. 1066⁵⁾) in *Sibiniquo*, a. 1088—9:⁵⁾) 1311,⁶⁾) 1326,⁶⁾) apud castrum *Sibinico*, a. 1360⁷⁾) *Scibinik*, a. 1372,⁷⁾) 1446⁸⁾) *Slbinicho*, a. 1303⁶⁾) de *Sybinico*. Talijanska se asimilacija piše prvi put a. 1167⁷⁾) *Sebenicenses*, a. 1210⁷⁾) de *Scebenig*. Naša vokalizacija dolazi a. 1216⁷⁾) *Sibenici*, a. 1220⁷⁾) populo *Sibenicensi* i t. d. Kako je u starom dal-

1) Sm II 250, 274, 296, VIII 98, III 39, IV 91 sl., 164, XII 514, XIII 247, XIV 323. — 2) Rački. Doc. 53, 166, 81 sl. — 3) Mhj I/1 136, X 281. — 4) Mh Slm I 392, 293. — 5) Rački Doc. 66, 132, 149, 200, 429, 135 (= Šišić, Priručnik I 283). — 6) Mh Slm XIII 192, XXVIII 138, 211, XXIX 52, 95, 190. — 7) Sm II 115, III 101, 143, 360, XI-I 87, XIV 46 sl., 169, 389, 416, 516. — 8) Mhj III 415.

matinskom jeziku *e i* pred labijalom mogao prijeći u *u*,¹⁾ imamo grafije a. 1080²⁾ in *Subenico*²⁾ u oporuci Petra Crnoga. Izvedenica sa sufiksom *-janinš* za oznaku stanovništva dolazi već u spomenutoj oporuci a. 1080³⁾ de *Subbenzanis*, a. 1232⁴⁾ Slavox *Sibinçamus*. Naš je dočetak latinisiran prema tipu lat. imenica na *-anus*. Izvedenica na *-janinš* učinjena je u ovom slučaju tako, kao kao da je osnova *Šibenac*, *Šibēnca* (upor. za takovo ime naziv Drinske otoke u Mačvi, Vuk *Pj.*), ne *Šibenik*. Broz.-Iveković II, p. 527 ima *Šibeničanin*. I danas se govori samo *Šibenčanin*, adj. *šibenski*. Upor. za razlikovanje osnove kod kretika: *žumberški* (ovako govore katolici u Žumberku) mjesto književnoga *žumberački* od *Žumberak*, *Zagrepcanin*, *zagrebački* od *Zagreb*, *mitrovački* od *Mitrovica* i t.d.

Denominacija je slovenska. U Velebitu blizu Paleža imade vrh *Šibenik*, zabilježen na specijalnoj karti. Na istoku Biokova oko Kozice zovu se dva vrhunca *Šibenik Veliki*⁵⁾ (1320) i *Šibenik Mali*⁵⁾ (1068 m), zatim skup kuća *Šibenik* u selu Jesenice (opć. Obrovac), u Hrvatskoj *Šibenik*.⁵⁾ Denominacija je supstantivirani adjektiv od *šiba*, koja dolazi također kao mjesno ime:⁶⁾ *-en* (= *bn*) + *-ik*. Isp. sa drugim sufiksom: *Šibenac*⁵⁾ u Mačvi i *Šibenica*⁵⁾ u sinjskoj župi. Upor. sada o ovome imenu i moju studiju *O simbiozi i nestanku starih Romana u Dalmaciji i na Primorju u svijetlu onomastike* (*Razprave*, IV, p. 4, p. 28, bilj. 15.).

51. *Trstb* (cf. Mikl. br. 697) > trstika je biljka, prema kojoj se u Dalmaciji veoma često nazivaju lokaliteti, osobito uvale. Za simpleks nema potvrda u dokumentima. Dalmatinska su imena ili čisti adjektivi ili supstantivirani sa *-ik*, *-ica*. Kod Dubrovnika ima *Trsteno*, talijanski prevedeno a. 1764⁷⁾ *Cannosa*. Nezna se nažalost iz dokumenata za starost ovih dvaju oblika. Ovaj se naziv zacijelo ima tražiti i u nazivu uvale na Korčuli, koji čitamo a. 1436 vallis *Vterstena* (*v-* je *vø*). Supstantivirani adjektiv *Trstenik* dolazi u najstarijim našim dokumentima. A. 1065—74⁸⁾ daruje Rusinus qui et morsticus samostanu sv. Petra u Selu sve zemlje, koje su *in Tristenico*. Premda ima više ovako nazvanih lokaliteta u opsegu splitske nadbiskupije, Kaer⁹⁾ drži, da je ovaj *Trstenik* posred sela Jesenica

¹⁾ Isp. Bartoli II § 343—5 i Č M F L, VI, 254. — ²⁾ Na osnovu ove grafije dovodi P. P. Kaer, Povjesne crtice grada Šibenika i njegove okolice I 11 u vezu sa Šubićima. Da je ova misao nedopustiva s gledišta tvorbe riječi, izlišno je isticati. — ³⁾ Rački Doc. 66, 132, 149, 200, 429, 135 (= Širić, Priručnik i 283). — ⁴⁾ Sm II 115, III 101, 143, 360, XIII 87, XIV 46 sl., 169, 389 416, 516. — ⁵⁾ Ove podatke vadim iz Kaera I. c. — ⁶⁾ Miklosich br. 661. — ⁷⁾ Mhj VII/1 6, 99. — ⁸⁾ Rački Doc. 98,177. — ⁹⁾ Dvije opatije str. 24.

ispod župničke crkve. C. a. 1096¹⁾ in *Calamito*²⁾ = a. 1338³⁾ terra in *Calameto* a. 1144³⁾ zacijelo je drugi lokalitet kod Splita: vallis que sclavonice dicitur *Tirstenic*, latine vero *Calamet*. Ovdje je naša riječ prevedena sa lat. *calamus*⁴⁾ i naš sufiks *-ik* sasvijem ispravno izražen sa lat. *-êtum*. Danas je to Trstenik nedaleko Gospe od Žnjana.⁵⁾ Radi se bez sumnje o jednom od najstarijih srp.-hrv. prijevoda. Iz Spljeta je još a. 1493 *Tarstenich*.⁶⁾

Druga je izvedenica sa *-ica*: a. 1348—58⁷⁾ comes, capitaneus *Tristenice*, *Trestenice*, *Tersteniza*, *Tarstaniza*, danas *Trstenik* na poluotoku Pelješcu. Ime je dakle promijenilo sufiks u toku vremena.

I u romansko je doba ovakova denominacija morala biti česta. Na Krku imademo contrada *Canayti* a. 1419²⁾, S. Petrus in *Caneto*,⁸⁾ danas *Kanajt*, izvedenica od *canna*⁴⁾ s pomoću sufiksa *-êtum*.

Ovamo bi išlo i ime *Rožat*, selo kod Dubrovnika, tal. *Rogiatto*, ako bi bilo ispravno isporođivanje Jirečkov²⁾ sa *rosetum*, izvedenicom sa *-êtum* od germ. *raus*,⁴⁾ nvnj. Rohr. Ako se uzme u obzir situacija ovoga lokaliteta, Jireček bi mogao imati pravo. Naselje leži naime uz močvarno polje puno rogoza. Ali glasovi ne govore za ovu etimologiju. Najstarije potvrde kažu samo to, da je slovensko *o* nastalo od *a*: a. 1118,¹⁾ 1198, 1257, 1359 *Razato*, a. 1197³⁾ Sta Maria di *Razata*, a. 1186 *Ragat*, a. 1237³⁾ *Razatum*, a. 1347³⁾, 1363,³⁾ 1368³⁾ de *Raçato*. Osim toga pišu mjesto *ž* latinski dokumenti jednom i *bi*, pojava, koja se ne može protumačiti na osnovu glasova staroga romanskoga jezika: a. 1261—2:³⁾ Sta Maria de *Rabiato*. *o*, kako se nalazi u srp.-hrv. obliku, dolazi a. 1321⁸⁾ *Rozato*, a. 1359⁷⁾ *Roxato*. Osim toga teško bi bilo protumačiti, zašto stoji *a* mjesto lat. *ê*. Ovakav prijelaz dolazi samo u praslovenskom: *bježati* < **bĕgĕti*. Upor. ipak Konstantinov Μελετά, nenastanjeno ostrvo u zadarskom arhipelagu, danas srp.-hrv. *Molat*, tal. *Melada*, a. c. 995, 1078 *Melata* (Rački, *Doc.* 25, 123), gdje vidimo također *ε* > *a* kao i u *Rožat*, O diftongaciji u južnodalm. roman. narječju upor. sada *Starohrvatska Prosvjeta*, n. s. I, p. 161. sl. § 5, bilj. 17, § 8, bilj. 24.

52. *Tršci*. Već u doba hrv. narodne dinastije, u t. zv. Libellus Policorion pominje se u zadarskom kraju, a u lučkoj županiji vicus *Trizici* a. 1070—8,⁹⁾ pisano isto tako još a. 1085 i 1086—95.⁹⁾ U

¹⁾ Rački *Doc.* 98, 177. — ²⁾ Romanen I 60, 61, 63. Handelsstrassen. —

³⁾ Sm II 56, 29, 201, 212, 294, 285, IV 38, V 50, 195, 214, VI 523, XII 601. —

⁴⁾ R E W 1485, 1596, 7096. — ⁵⁾ Dvije opatije str. 24. — ⁶⁾ *Bullettino dalmato* XII 101. — ⁷⁾ Mh Sm XII 24, 89, 116, 158, 163, 183, 193, 227 i t.d. XIII 280. —

⁸⁾ Mhj VII/1 6, 99. — ⁹⁾ Rački *Doc.* 163, 172. Grafija *ri* za sonantno *r* dolazi i u *Tristenico* a. 1065—74 za *Trstenik* kod Splita, Rački ib. 98. Nejasna je varijanta *Treičici*.

kasnijim ispravama dolazi a. 1289 u akusativu pl. terre de *Tričice*,¹⁾ kasnije uvijek kao i u najstarijim potvrdama u nom. pl. a. 1333, 1338 villa de *Trečeci*,¹⁾ a. 1336 terre ad *Trečci*,¹⁾ isto tako a. 1337, 1341, a. 1343 villa *Trečci*¹⁾. Potvrda iz g. 1336 *Tčecy*¹⁾ bit će kakova griješka. Današnji izdavači listina modernizuju neispravno ove stare grafije u *Trecci*, *Tričica* (Zemunik). Ime dolazi još i u 15. vijeku pisano *Tersci*, *Tirsci*, *Tresci*, a možda i *Terci*, ili a. 1459 villa *Tarci*, *Tarzi*, *Tarce* (J. b.). *s* je ispušteno, da se strancu olakša izgovor konsonantske grupe. Treba ustanoviti, čemu odgovara u današnjoj nomenklaturi ovaj vicus ili villa, kome se međe označuju g. 1343 i to *Gelsane* (= Jošani, cf. *J. Φ.* II, p. 315), terre ville *Merglane* (= Mrljane, srez Zadar), terre de *Starassane*²⁾ (danas nepoznato), terra *Cotuschina*³⁾ (danas nepoznato), terre *Lemesuo chraschie* (danas nepoznato), zemlje manastira Kuzme i Damjana de Monte i nekih privatnika. Kako mi je Jelić privatno saopćio, bio bi to lokalitet *Tršci* kod Babinduba između Zadra i Zemunika. Glasovno se posve slaže *Tršci* sa starim grafijama.

Istaknuti valja još i ovo. U kronici otisnutoj u A P J IV str. 39 čitamo za g. 1520—49: „Turci pridoše na Hrvate (a. 1499) i ubiše dum Jakova na *Trščah*.⁴⁾“ Ovo je stari lokativ plurala od nom. *Trščane*, za koji imamo potvrde u zadarskoj listini iz g. 1362 villa *Treschane*⁵⁾ i u Jelićevim bilješkama a. 1535 villa *Terschiane* i *Terscane* iz 15. stoljeća. Bilo bi vrlo lako moguće, da su *Tršci* i *Trščane* isto mjesto (isp. *Tukljača* i *Tukljačane*). Drugo se ime, koje zapravo označuje stanovnike mjesta Tršci, moglo upotrebljavati i za prvo.

Glede značenja mogu da dadnem samo kombinacije. Moguće je, da Tršci stoji u vezi sa *trǫgǫ* s dočetkom *bc*. Ako je ispravna ova misao, ostaje ipak nejasno, zašto je ime u pluralu. Moglo bi biti, da se i ovdje radi o istom pluralu kao i u drugim našim mjesnim ime-

¹⁾ Sm. VI 664; X 92, 265, 279, 298, 438, 643; XI 106. — ²⁾ U drugim se dokumentima piše *Starosan*, kao Sm VI 533 a. 1285. Međe su ovome posjedu na istoku *Rossane* i villa *Bristena* filiorum de Cassichi, na zapadu *Semelnik* (= danas Zemunik), na sjeveru *Polletchis*, na jugu *Subichi* i *Radobucha*. Posjed se nalazi u lučkoj županiji, kako se izrijeком kaže a. 1360, Sm. XIII 63: *possesio Starosan* in comitatu de Luka. — ⁴⁾ Tome odgovara u kronici Klimentovićevoj *ibid.* str. 34: a. 1512: „dom Jakova na *Krčah*“. Ovo će biti štamparska griješka. — ⁵⁾ Sm. XIII 247. Tu se označuju međe posjedu *Suchovare* (= danas Suhovare, cf. 49): de traversa villa Gerbiča (= danas valjda Vrbica) mediante potoch et partim villa *Treschane* et partim villa *Gerča Chacina* (= Ka(l)čina gorica u drugim dokumentima, cf. *J. Φ.* II, p. 315). — ³⁾ U drugim dokumentima piše se još Sm. VI 254 a. 1278 terra *Chotissina* (međa zemlje u Kruševu), Sm. X 265, 298 a. 1336—7 terra *Chotuschina*.

nima u Dalmaciji i u Hrv. Primorju: *Bijaci*, *Selca*, *Milje* i t.d., upor. *Strena*, *Buliciana*, p. 290 sl., *Nast. Vj.* XXIII, p. 340, *Č S J K Z, V*, p. 10. Pluralom se u ovim slučajevima označuje mnoštvo češtica, koje sačinjavaju teritoriju *Bijaća*, *Selaca* i t.d.

53. *Tukljača*. U listinama iz doba hrv. narodne dinastije pominje se a. 940—6, 1066 i 1078 locus, territorium i terra in *Tochinia*¹⁾ Šišić meće ovaj lokalitet na svojoj historijsko-topografskoj karti hrv.-dalm. kraljevstva oko 1100²⁾ između Rogove i Belgrada uz more tamo, gdje danas stoji na specijalnoj karti XIII/30 lokalitet zvan *Tukljača* (43° 58' 50"/33° 3' 50") i piše ga današnjom ortografijom *Tokinja*. *Tochinia* u dokumentima nije samo ime lokaliteta, nego i ime kraja. I *Tukljača* je ime predjela od Sukošana do Turnja³⁾ (posljednje na specijalnoj karti *Torette*). Jelić drži, da je ovo ime u tijesnoj vezi sa *Tokinjom* iz isprava X—XI vijeka.⁴⁾ Na svome sam putovanju ustanovio, da se na onome mjestu, koje specijalna karta bilježi kao *Tukljača*, nalazi grobište i crkva i da samo mjesto narod zove *Tukljačane*, ime izvedeno od *Tukljača* s pomoću sufiksa *-janinž*. Ide dakle u vrstu mjesnih imena, koja po etimologičkom postanju označuju podrijetlo stanovnika, dotično ne sam lokalitet nego njegove stanovnike, kao *Ramljani*, *Maglajani*, *Bošnjaci* i t. d. Današnji se konfin, u kome se nalazi lokalitet *Tukljačani*, zove *Křm(n)čine*. Polje oko njega nazivaju *Tukljaško Polje*. Ima još i naziv *Tukljaška pūnta*. Dolazi i u dokumentima: a. 1249, 1250 terra *Tuclizani*,⁴⁾ darovana samostanu sv. Damjana de Monte. Latinizator je dodao našem obliku samo latinski dočetak *-um*: a. 1309 *ad Toclecanum*,⁴⁾ a. 1310 *iuxta pasculum Tucličani*,⁴⁾ a. 1317 *vinea ad Tucličanum*,⁴⁾ a. 1334⁴⁾ *vinea in Tuclečano*⁵⁾ uz more, a. 1335⁴⁾ *terre ad Tuclečanum*,⁵⁾ dok a. 1362⁴⁾ (in districtu Jadre in loco) *Tuclačane* pokazuje današnji oblik. U listini iz g. 1365⁴⁾ ovako se imenuje naselje: *tota villa sive possessio posita in Tuclečano*. U ispravi iz g. 1351⁴⁾ je oblik promijenjen: *terra in Cucličano*, valjda prema imenu mjesta *Kukljica*. Da su *Tukljača* i *Tukljačani* u vezi, o tome nema nikakve sumnje. Za to govori geografski položaj i gramatička analiza.

Drugo je pitanje, da li se za *Tukljačani* nalazi paralela na srp.-hrv. teritoriji. U dubičkom srezu u Bosni ima seoska općina s pravoslavnim žiteljstvom *Tuključani*.⁶⁾ Na osnovu same suzvučnosti ne može se ništa pozitivno zaključiti.

¹⁾ Rački, Doc. 20, 67, 68, 118. — ²⁾ Priručnik izvora hrv. istorije I, 1 na kraju. —

³⁾ Jelić, VJ H A Dr. N. S. III 111, gdje govori o središtu tukljačke županije i str. 113. —

⁴⁾ Sm IV 401, 415, VIII 254, 269, 444, X 141, 200, XII 2, XIII 225, 477. — ⁵⁾ Jelić o. c. III 116 piše ga *Tuklječane*. — ⁶⁾ Popis b. h. žiteljstva od g. 1910 str. 164.

Kad ne bi imali historičke potvrde, da današnja *Tukljača* odgovara starom teritoriju *Tochinia*, mogli bi poređivati *Tuklječane* s mjesnim imenom *Tukleke* iz g. 1321 u bosanskoj listini pisanoj srp.-hrv. jezikom.¹⁾ Ali kad znamo, da je stariji oblik *Tochinia*, ne možemo na ovu poredbu ni pomišljati. Gramatički se daje sasvim lijepo dovesti u vezu *Tochinia* i *Tukljača*. i u *Tochinia* je latinska grafija za naš poluglas. Na ovo ime došao je u toku vremena naš sufiks *-ača*. Primjera za ovakve slučajeve gdje ime mjesta ili kraja u toku vremena dobije sufiks, imademo: današnji *Nikoljac* na Limu zvao se *Nikolj pazar*, a. 1395 *ecclesia Sti Nicolai de Limo*,²⁾ ili *Kupinovo*, koje se zvalo nekada *Kupinbn* i *Kupinbnik*.³⁾ Promjena konsonantske grupe *kn̄i* > *kļ* nalazi se i u apelativu: *tn̄a* ili *tļä* u Banjoj Luci i Travniku ili *kn̄ä* ili *kļä* (u Bosni) = bolest na pšenici, koja nastane, kada kiša padne poslije vrućine. Stoji u vezi sa *tblja* = tinea, *tbliti tbljo* = corrumpto (Miklosich, Slav. etym. Wörterbuch str. 370).

Na pitanje, što je etimologički *Tochinia*, da li je slovenska ili predslovenska riječ, ne mogu zasada još odgovoriti.

54. *Tustica* (cf. Mikl. br. 681.) — Da je današnje ime brda i zemljišta u Poljicima *Mutogras* latinskoga podrijetla i da mu je temelj *Montem grassum* = debelo brdo, o tome poslije Jirečeka, Romanen I 62 nema nikakve sumnje. Potvrde iz listina u tome su jednostužne: a. 1106 *insula que intra Montem grassum est*.⁴⁾ Papinska listina iz g. 1192 piše ga u klasičnijoj latinštini: *Montem crassum*, a. 1207⁴⁾ [*villam Gette*⁵⁾ et] *Montem crassum* isto tako, poslije a. 1251⁴⁾, 1315⁴⁾, 1328⁶⁾ samo *Montem grassum*. Sa stanovišta fonetskoga današnji je oblik također jasan; *ont* > *ot* > *ut* je u redu; samo je u konsonantskoj skupini *tgr* neobičnoj našem jeziku umetnuto *o* kao n. pr. u *jävovac* (kod Unijata u Žumberku) iz *jävöcb*. Nebrojani su *Monte grasso* u Italiji i u Francuskoj.

Nas interesira više to, što se ista denominacija opetuje veoma često u srpsko-hrvatskom obliku na raznim stranama naše teritorije. Vidi se, da toponomastički motivi u različitim vremenima i kraje-

1) Thalloczy, Studien zur Geschichte Bosniens und Serbiens im Mittelalter str. 43. Na pridodatoj karti ubicira *Tukleke* tamo, gdje su danas *Tukovi*. Tumači riječ iz albanskoga. Da li je ispravno ovakovo tumačenje, ne znam. Riječ *tuk* bi mogla biti identična s arnautskom *tokē* = Erde, Festland (cf. Meyer, Alb. etym. Wbch. 432). Dolazi u Duvnu: „Kad voda teče ravno, pa zavije, ono misto, di zavije, zove se lakat ili okuka; ako je to livoda, zove se ada ili *tuk*“. (U Zborniku za narodni život 4, 249). — 2) Jireček, Christl. Element str. 38. — 3) Ak. Rj. 5, 797. — 4) Sm II 17, 251, III 70, IV 453, VIII 380. — 5) Današnje *Gate*, Ravennatov *Gedate*, a je bilo oslabljeno u *e* kao u *Spaletum* i prešlo u poluvokal kao i prvo *e*: *Gädste* > *Gate* je po tome sasvim pravilno. — 6) Mh Sm V 228.

vima mogu biti isti. *Dèbelò Brdo* navodi Ak. Rj. II 325 iz Hrv. Krajin, Bosne i Srbije po više puta. Rimljani su upotrebljavali i *Mons Pinguis* za jedan lokalitet u Srijemu.¹⁾ U Dalmaciji imamo veoma starih potvrda za ovakovu denominaciju, možda već iz prvih vremena dolaska naših pređa. U darovnici Petra Crnoga iz druge polovice 11. stoljeća čitamo: (incipiente a Saline usque ad vineam) *Tilstocosse*.²⁾ *Tilstocosse* je lat. genitiv od *Tilstocossa* prema poznatom pravilu latinske i romanske sintakse. Jedino smo u dvojbi, da li se radi o osobnom ili mjesnom imenu³⁾, jer naziv dolazi i u imenu svjedoka *Drugana Tilstocosse*²⁾, *Girdana Tilsta cossa*.²⁾ U listini iz g. 1200⁴⁾ čitamo opet: (tercia pecia de terra Rasoli) *sa (=za) Telsti breg* sub Pocivala (na Braču). Ovdje se jedan lokalitet zove *za Tusti brijeg*. U dokumentu iz g. 1308.⁴⁾ zove se današnja *Tustica* kod Zadra *mons vocatus Tolstiça*. Ove su potvrde dragocjene i za našu historičku gramatiku, jer pokazuju još sonantno *l*.⁵⁾

55. *Vbcb* je čest toponomastički naziv u svim slov. zemljama.⁶⁾ Kod Jugoslovena dolazi najčešće na slovenačkoj i na staroj hrvatskoj teritoriji. Već a. 1042⁷⁾ spominje se *curtis Batina ves* darovana samostanu sv. Krševana. Adjektiv je nejasan. Listina je iz Lucija. Ima i čitanje *Butina*.⁸⁾ Današnji je oblik nepoznat. Može se dakle s nekom izvjesnošću govoriti samo o apelativu. Ispoređivati se ipak može sa *Bwthynawaz* a. 1435⁹⁾, 1486⁹⁾, 1495⁹⁾ negdje kod Knina.

Ovaj je apelativ zacijelo i u *Dobruchiavas*, *Dobrucauas* a. 1351¹⁰⁾, 1354¹⁰⁾ negdje kod posjeda Draginići s nejasnim posjedovnim adjektivom. Sasvijem je jasan adjektiv a. 1258¹⁰⁾ u villa *Radoslavla vas*, koja se nalazi na teritoriji *Bužane* (danas Bužim). U lučkoj je županiji a. 1370¹⁰⁾ *Malinauas* s nejasnim adjektivom kao i u a. 1370¹⁰⁾ in *Parlina vas* negdje kod Zadra, a. 1370¹⁰⁾ *Puticagna vaçs* = 1402⁹⁾ villa *Putizagnavaç* in districtu Sibenici. Očit je posjedovni adjektiv u a. 1338¹⁰⁾ villa *Raduhova vaas*¹¹⁾ u lučkoj županiji.

56. *Vinac*. Vrhunci se često označuju na srp-hrv. teritoriji s *vbnъcb*. Miklosich ne donosi primjera. Kod Jajca ima vrhunac *Vinac*, naprama Petrinu u Polači (benkovački srez) *Vinculja*. I u romanskim imenima

1) Passio quattu Coronatorum; isp. Bulić, Fruška Gora, Hrv. Prosvjeta VI 198. — 2) Šišić, Priručnik I 1, str. 278, 280. — 3) Bulić l. c. drži ovaj naziv mjesnim imenom. U Kaera, Dvije opatije, ne nalazi se. — 4) Sm III 54, VIII 244. — 5) Isp. Leskien, Skr. Grammatik I § 200. — 6) Miklosich br. 755. — 7) Rački Doc. 46. Druga su mjesta *Nova sella*, *Vitula*. Za posljednje ima i čitanje *Infula*. — 8) Isp. locus *Butinna* kod Kukljana a. 1339 i 1369 Sm. X 486, XIII 10g. — 9) Mh Sim XLII 9, 29, 48, V 2. — 10) Sm V 102, X 373, XII 30, 260. — 11) Ova je grafija od interesa za akcenat. Govori zacijelo za duljinu u *vas*, isp. u Žumberku kod katolika *vās*.

Dalmacije imade potvrda za ovakovu denominaciju: a. 1266¹⁾ mons *Corone* = a. 1302¹⁾ mons *Cruna* na otoku Pašmanu.

Vrhunac se označivao u romanskoj Dalmaciji i sa *crista*²⁾: a. 1261⁸⁾ terra in *Cresta*, Santus Michael in *Cresta* a. 1326⁸⁾, 1312⁹⁾ iznad Dubrovnika. U 14—15⁴⁾ vijeku bio je slaviziran u a. 1357⁵⁾ *Cresteč* a. 1324⁵⁾ *Cretez*, a. 1348⁶⁾ *Cretecz* na osnovu pučke etimologije, danas nazvan *Srđ* prema istoimenoj crkvi. Kod Kotora imade također *Krstac* na specijalnoj karti 36/XIX, potvrđen a. 1331¹⁾ *Carstaz*. Ne zna se, nije li i ovo slavizirano lat. *crīsta*.

I u vezi s adjektivom dolazi ovaj apelativ: a. 1363⁵⁾ aqua (pagus=potok) de *Smocovenec -ač* [= Smokov⁶⁾ vijenac], danas *Smokòvjenac*, selo poviše Mlina (Molini) u Župi (gen. *Smokòvjēnca*). Ide li ovamo *Winic* a. 1329¹⁾ (valjda kod Omiša), ne znamo, jer je moderni oblik nepoznat.

57. *Vlašići* (cf. Mikl. br. 731.) *Vlašić* kao prezime i mjesno ime dade se potvrditi na nebrojenim stranama srpsko-hrvatske teritorije: Obično se dovodi u vezu sa sredovječnim putovanjem rumunjskih pastira po našim stranama.⁷⁾ Začudo je, da su nekoja od tih imena veoma stara. A. 1070⁸⁾ spominje se *Wlasići* villa Pagi. Tu je ecclesia sti Johannis de *Vlassich* de insula Pagi a. 1292.⁹⁾ Pribilježiti je također, da se u istom dokumentu pominju *pascua* et *gajo* de villa *Vlassich*. U ovoj je potvrdi mjesno ime u singularu, kaošto imena na *-ić* u moderno doba pokazuju tendenciju, da iz pluralia tantum pređu u singularia tantum. A. 1265⁹⁾ 1284⁹⁾ umeće se u konsonantskoj grupi *vl* neobičnoj Romanima u za oblakšanje izgovora: pars salinarum de Pago que sunt in *Vulascigi*, terra ad *Vulasichi*. Danas *Vlašići*, isp. i na Krku selo *Vlašići*, kojega ruševine se vide u Brgudu (= općinskom pašnjaku) kod Dubašnice.¹⁰⁾

Druga izvedenica je negdje kod Dubrovnika: a. 1253⁹⁾ връхъ Жъръновъницѣ дери до Влашице,

Territorium *Vlossi* na *Seri* u Policoricnu a. 1070—8⁸⁾ je posvema nesiguran. Čini mi se, da ne ide ovamo. *Vlossi* je možda *vš ložē*.

58. *Vrana* (cf. Mikl. br. 741) nije baš osobito čest topografski naziv u Dalmaciji. *Vrana* blizu Biograda, potvrđena već za doba hrv.

¹⁾ Sm V 398, VIII 32, XII 62, IX 461. — ²⁾ R E W 2330. — ³⁾ Sm V 187, Mh Sm XXIX 225, X 9, Mhj IX 432. — ⁴⁾ Jireček, Romanen I 60. — ⁵⁾ Mh Sm XIII 50, 182, X 131, XXVII 316—20, 334, 342 sl. — ⁶⁾ Oba v slila se u jedan (haplogija) kao i u *Petrovaradin* < *Petrov Varadin. — ⁷⁾ Isp. Miklosich, Über die Wanderungen der Rumänen etc. Denkschriften Wiener Ak. Wiss. ph.-hist. Kl. XXX. Novaković, Selo, Glas XXIV 31. — ⁸⁾ Rački Doc. 88, 167. — ⁹⁾ Sm V 345, VI 472, IV 531. — ¹⁰⁾ Milčetić, Sitni prilozi, Zb N Ž O. IX 17.

narodne dinastije, dolazi u kasnijim dokumentima u interesantnim potvrdama. Kako Romani nemaju konsonantske grupe *vr* na početku riječi, *v* je bio vokaliziran. Za to imamo potvrde kao a. 1248¹⁾ preceptor *Orane* u mletačkim listinama. Da li se u potvrdama, kao što su a. 1291²⁾ de *Urana*, a. 1360¹⁾ ad *Uranam*, ima baš čitati *u*, ne može se znati, jer se oba glasa jednako pišu. Interesantnije je, da se *u* diftongira kao *Laucarani*³⁾ za *Lucarani*, pa se piše: a. 1292³⁾, 1298³⁾, 1348²⁾, 1278²⁾, 1352²⁾, 1356²⁾, 1394²⁾ prior *Aurane*, *Aurana*. Tako se piše još i danas u lat. titulu priora vranskoga. Ovaj *Aurana* dobiva i član, pak se piše a. 1409¹⁾ castrum *Laurani*, *Laurana*. Ali ima potvrda, koje nesumnjivo dokazuju, da se je nastojalo latinizirati našu konsonantsku skupinu umetanjem vokala za oblagšanje izgovora. Još se tome iz nepoznatih razloga dodalo romanski član.⁴⁾ Pisalo se prema tome naše mjesno ime u mletačkim dokumentima: a. 1409¹⁾ *Laverani*, *Levorani*, *Lavorana* ili bez člana a. 1348²⁾ prior *Averane*, in logia tere *Averane*, a. 1348²⁾ prior *Averanus*, datum *Averani*. Oblakšalo se grupu i na taj način, da se metnulo pred *vr a*, pa se pisalo a. 1370²⁾ *Awrana*. Slično se latiniziralo i *Vračl* u Albaniji, koje se pisalo a. 1416 *Auracus*.⁵⁾ Jednom se samo piše sa *w*: in terra Sclavonie prope *Wranam* a. 1361.²⁾ I dočetak se jednom zamijenio drugim latinskim: a. 1350²⁾ viceprior *Aurule*, doduše samo jedan put, tako da ovaj oblik nije postao tradicionalan kao *Aurana*. Da li se a. 1080⁶⁾, 1076⁶⁾, 1360¹⁾, 1345¹⁾ ima čitati *Vrana*, kako pišu izdavači Rački i Ljubić, ne može se znati, jer dokumenti, kako je rečeno, ne razlikuju *v* i *u*.

Vrana dolazi u Dalmaciji još u adjektivu: 1. sa sufiksom *vj*: a. 1267²⁾ via qua itur ad *Vranja*, isp. u srednjem rodu u Srbiji *Vranje* (sc. mjesto). Danas je to *Vrânjic*⁹⁾ kod Splita s deminutivnim sufiksom kao *Kònjic* u Bosni. I ovo je mjesto prema tome dobilo u toku vremena deminutivni sufiks kao i *Ravanjska*. 2. Isp. drugi naš adjektivni sufiks u *vranova noga* a. 1191.²⁾

Supstantivirani adjektiv od *vrânic*⁶⁾ je možda a. 1426⁷⁾ (tres valles ubi dicitur) *Vuraniciak* na Korčuli in districtu Blata. Isp. *Vrânic*, planina u Hercegovini više Mostara.⁸⁾

1) Mh Sm I 76 sl., 169, II 287, 299, III 180, 433, IV 19 sl., 337, V 164, 177, 180, 205, 173 sl., XXVII 55. — 2) Sm VII 27, 29, II 250, V 427, VI 509 piše *Aurania* više puta, 254, XI 438, 442, 444, 566, XII 101, 347, XIII 186. — 3) Jireček, Romanen I 82. — 4) Arkiv za povj. jugosl. IV 51 piše za 16. stolj. rastavljeno *La Vrana*. — 5) Jireček, Chrjstl. Element 20. — 6) Rački Doc. 132, 104. — 7) Mhj I/1 132. — 8) Broz-Iveković Hr. Rj. II 742. — 9) Na ovo se mjesto odnosi možda i a. 1080 in *Vrana* (a cilaua niuaa) u oporuci Petra Crnoga, Rački Doc. 132. Ako je tako, onda ova potvrda dokazuje, da je današnje mjesno ime istom kasnije dobilo adjektivni sufiks.

59. *Vrkešane*. G. 1472. čitamo ime ovoga lokaliteta u starom lokativu plurala: „u Mikule na *Varikašah*¹⁾“, kao što i od *Bužani*²⁾: *v Bužah*,³⁾ cf. Daničić, Ist. obl. str. 135. Nominativ plurala je prema tome bio *Varikašane*, kako se spominje a. 1518—20 u topografskom prijedelu zadarskog sreza i ninske županije, crpljenom iz spisa zadarskoga kneza Petra Marcello (privatno saopćenje Jelićevo). Današnji je oblik *Vrkešane*. Ovako se zove prostrano polje, oranica i vinogradi kod Bokanjca blizu Zadra. Stanovnici Bokanjca naglašuju, kako me obavještava g. Piasevoli, *Vrkešane*, a otočani zadarski, koji tu rade, *Vrkešâne*. Današnji stanovnici Bokanjca izgubili su osjećaj za etimologičko značenje ovoga imena. Oni samo znaju, da se je to polje uvijek ovako zvalo. Budući da posrijed terena ima i lokva, zovu neki ovo polje još i *Lokvina*. Kako je autohtono stanovništvo onoga kraja bilo za turskih ratova zamijenjeno drugim, držim, da je nestalo tradicije, koja bi mogla čuvati prvotni naziv u nepromjenjenom obliku. Bit će dakle, da je stari naziv izmijenilo novo stanovništvo, ne znajući mu značenja na osnovu kakve pučke etimologije, koja mi je zasada još nepoznata, jer se izmjena *Varikašane* > *Vrkešane* neda protumačiti na osnovu glasovnih zakona.

Hoćemo li da pronađemo etimologičko značenje, moramo po-najprije potražiti paralele. U ispravi iz Zadra iz g. 1373. čitamo ime polja kod Tkona na Pašmanu: (in loco Tukoni in campo) *Varicçagni*⁴⁾ *polle* (gognaos duos vinearum). *Varicçagni*⁴⁾ je očiti lokativ singulara od adjektiva izvedenog s pomoću nastavka *-bj* od *Varikašanin*, a ovo opet od *Varikaša* s pomoću sufiksa *-janin* kao *pučanin* = jedan iz puka, ili u Žumberku *goščân* = jedan između gostiju. Tako će značiti i *Varikašanin* = jedan iz zadarske familije *Varikaša*, koja se često pominje u zadarskim ispravama.⁵⁾ *Varic[a]çagni polle* označuje prema tome polje, koje pripada jednom iz ove porodice, a *Varikašane* = naselje ove porodice. U zadarskom kraju imamo paralelu u *Petrčane* ili

1) Mhj VI 269, 138. Prema Jeliću *Bužani* su današnji *Bužim* kod Gospića. S time se slaže, što se na teritoriji *v Bužah* a. 1438 pominje *Novi Grad*, a to je današnje mjesto kod Gospića. — 2) V. Miklosich, Ortsnamen aus Appellativen, Denkschriften Wiener Ak. ph.-hist. Cl. XXI 89. Leskien, Skr. Gr. I § 739. Vondrák, Vgl. sl. Gr. II 9. — 3) Sm XIV 555 sl. Što se između *ç* ne nalazi *a*, bit će cijelo štamparska ili pisarska griješka. — 4) Jelić, Vj H A Dr. N. S. III 77 piše ovo isto *Varigagni polle*. Koje je čitanje izpravnije, ne znam. — 5) Jireček, Romanen III 67, 50, 20. S imenom zadarske porodice *Lemesso*, *Lemesci* i t.d. kod Jirečeka ibid. 35 možemo upoređivati imena naselja: 1. *Lemešane*, 2. *Podlemešane* a. 1449 u konfiniju Ljubavca, pomenuto u popisu gradova i sela ninske biskupije izvan ninskoga sreza (J. b.) 3. *Lemesuo chraschie* (= Lemeševo hrašće) a. 1343 Sm XI 106. X 265, 298 a. 1336. — 5) *Kožino* zove se još a. 1520 *Cosinoselo* (J. b.).

Petričane (37), izvedeno sa istim sufiksom od imena zadarske plemićske porodice *Petrizi* (12. stolj.), *Petrizo*, *Petriço*, *Petrizzo*¹⁾ (13.—14. stolj.). Imenima *Varikašanin*, *Petričanin* možda su bili nazivani i kmetovi ovih familija; *Varikašane*, *Petričane* bi onda značilo naselje ovih kmetova. Ovu nijansu u značenju ne možemo dokazati, nego samo nagađati.

Za oznaku pripadnosti nekoga zemljišta ili naselja stanovitoj porodici upotrebljavaju se u zadarskom kraju i drugi sufiksi, kao što su: 1) *-inz*: *Kožino* (v. bilj. 5. p. 90) = posjed *ser Cose*, *Cosse* [= hipokoristik od *Cosmas*²⁾]; 2) *-o(e)vš + ski + ina*: *Pečarôščina*,³⁾ zemlje kod Bokanjca, izvedeno bez sumnje od imena zadarske plemićske porodice *Pechiario* a. 1289, *Peçaro*, *Pecchiario* 14. stolj. i t. d.⁴⁾, *Pegiaro*, *Pechar*,⁵⁾ a potvrđeno a. 1479 *Pechiarouschina* loco posto a Bocagnazzo (J. b.), danas *Pečarôščina* (zemlje). Za tijem terre (supra Muruičam ad) *Lemeseschina* a. 1335 Sm X 197, bez sumnje izvedeno od imena zadarske porodice de *Lemessis*.¹⁾ Isp. s ovim sufiksom još terrae *Maslofschina* in Luka a. 1334.⁵⁾ Ili samo *-sk + -ina* kao u: terra vocata *Cotopanschina* (posita ad Berdam) a. 1301,⁶⁾ a. 1304 villa *Cotopanschina* ad Berdam,⁶⁾ a. 1285 terra *Cotopansina*.⁶⁾ Ovako se zove naselje, jer se a. 1364 spominje Miltinus abitator in *Cotopanscina*. Ovo se naselje spominje još a. 1519 *Kotopaščina* (J. b.) sa *nšč > šč* kao u *Brbiščica* od *Birbinj*. Ovamo ide zacijelo i possessio *Viref-schina* a. 1333⁶⁾ negdje kod Zadra, izvedenica od zadarskoga porodičnoga imena *Virević*.

60. *Vučja glava* (cf. Mikl. 733). Adjektiv i izvedenice od *vuk* česte su u našoj toponomastici. Iz dokumenata imadem a. 1249⁷⁾ collis *Volchya glava*, međa posedarskoga posjeda, danas *Vučja glava* kod Posedarja. Prijevod će biti a. 1205⁷⁾ (ad quercum que dicitur) *Quercus lupi* kod Nina.

¹⁾ Jireček, Romamen III 67, 50, 20. S imenom zadarske porodice *Lemesso*, *Lemesci*, i t. d. kod Jirečeka ibid. 35 možemo upoređivati imena naselja: 1. *Lemešane*, 2. *Podlemešone* a. 1449 u konfiniju Ljubavca, pomenuto u popisu gradova i sela ninske biskupije izvan ninskog sreza (J. b.) 3. *Lemesuo chraschie* (= Lemeševo hrašće) a. 1343 Sm XI 106, X 265, 298 a. 1336. — ²⁾ Isp. i naziv *Cosin las* a. 1372 Sm XIV 431. — ³⁾ A. 1518—20 u topografskom prijedelu zadarskog sreza i ninske županije pomijne se još *Pechiario* castrum (Jelić misli, da je isto što i *Polišane* = *Poležnik*), *Pečarovci* (villa *Pechiarovci* a. 1514; ove se godine pomijnu iz Novigrada Jakobus i Symon *Pechiarich*). U konfinu Pridruga ima i danas *Pečarevac* (bunar i njive). Sufiks *-ovščina* dolazi još u *Oslarofschina* in districtu Jaderae a. 1448 = a. 1512 puteus sive fons *Osgliarouschina* (J. b.) — ⁴⁾ Jireček ibid. str. 48. — ⁵⁾ Sm X 123, IX 219, XIV 175 sl. a. 1369. — ⁶⁾ Sm VI 525, VIII 2, XIII 413. Veza s imenom zadarske plemićske porodice *Cotopagna*, *-nia* v. Jireček o. c. 21. je sasvijem očita. — ⁷⁾ Sm IV 391, III 52.

Od osobnog imena *Vlk* (isp. *Vulkossius*, *Valcossius* u dokumentima) bit će izveden naziv Вѣлковѣшина, što ga čitamo a. 1250¹⁾ u Smoljčevoj darovnici: kupihъ u Rečimira vьsu Вѣлковѣшинѣ ѿ Брѣзихъ до вѣрѣха. Račkome je ovo kao i *Brēzi* ime sela ili zemljišta. Od ovoga je imena izvedeno i drugo ime zemlje u hvarskom statutu: a. 1331²⁾ prope terram, quae vocatur *Vuchol stiza*. Čitati se ima zacijelo **Vulchostiza*. Sastavljač nevješt narodnom jeziku premjestio je *l* na krivo mjesto. Ime je jasno: *Vukovštica*, supstantivirani adjektiv od *Vuk*: *Vukov* + *ski* + *ica*, kao što je na Ugljanu *Sutomišćica* < *Sutofumiščica* = terra Sanctae Eufemiae (Fumiae) < *sutomij* + *ski* + *ica*³⁾ ili *Lovreščina*⁴⁾ kod Postira na Braču izvedeno od crkve svetoga Lovre, koja se tu nalazila: < *Laurent* + *bj* + *bskъ* + *ina*.

Kao imena familijskih naselja imaju se smatrati pluralia tantum izvedena od *Vuk*: 1. locus *Vilchichi* in Chrastani (= Raštani kod Tinja), danas *Vukšići*, a. 1070—8⁵⁾ u Policorionu. U dokumentu je ispušteno š, možda radi toga da se olakša izgovor Romanima. 2. Drugo se ovakvo ime spominje u oporuci Petra Crnoga a. 1080⁶⁾ *Uilkiki*. Ovako se zove pleme u Poljčima, jer se tu kaže: ceperunt *Vilkiki* nec non Prodanus dvornico cum omnibus Tugaranis etc. resistere. Ime plemena se sačuvalo do danas kao ime mjesta *Vučići*⁷⁾ (*Pod Vučići*) u Poljčima⁸⁾.

61. *Zemunik*. Adjektiv *zemlbn* „terrestris, agrarius“ dolazi u toponomastici sâm, u vezi s apelativom i u supstantiviranom obliku. Današnji *Zemun* = njem. *Semlin*, koje je stariji naš *Zemlbnъ* s i mjesto poluvokala. Drugo je mjesto u biografiji Stefana Lazarevića: *Zemlbnъ*⁹⁾ (*grad*). Apelativ je dakle u toku vremenima iščezao; još se je sačuvalo u *Zēmûn-grād*, u imenu položaja između Piskavice i Omaške (okružje banjolučko). Ako sam dobro obaviješten, zove se ovaj isti lokalitet i *Zemûnica*. Ovako se zove i potok, koji izvire negdje kod Ivanjske, a utječe u Gômie(o)nicu¹⁰⁾ pokraj Piskavice. Kraj toga po-

1) Mhj V 18 = Starine XIII 209, 205. — 2) Mhj 205. — 3) N Vj XXIII 444. A. 1529 u *Suturmiščici*, Arkiv za jugosl. povj. IV 37. Je li *r* štamparska griješka? Skraćeni oblik *Fume*, koji se danas govori u onom kraju, dade se potvrditi u izvedenici već u dokumentu a. 1354. domus *Fumiçe*, Sm XII 240. Za kontrakciju -*ohu*- > *o* isp. *ulož* < **uholož* (cf. *uholaža*) kod Broz-Ivekovića II 640, *soparan* < *suho*- u Žumberku kod Unijata. U *Fumija* se izgovaralo *f* kao *h*, isp. *kaha* < *kafa*, *hala* < *hvala* na Ižu, kako mi piše g. Piasevoli. u mjesto *e* u *Fumia* nastao je radi labijala, isp. Časopis pro mod. fil. VI 254. — 4) Bullettino dalmato XXVII 37. — 5) Rački, Doc. 163, 165, 129. — 6) Šišić, Priručnik I 1, 278. — 7) Zb N Z O VIII 196. — 8) Kaer, Dvije opatije, str 22. misli, da su *Vilkiki* = *Vičičevići* u Poljčima. Ali se oba imena glasovno ne podudaraju. — 9) Daničić, Rj. iz knj. st. srp. I 375. — 10) < *Gomilnica*. Čuje se i *Gomionica. ie* < *io* isp. u *bariece* < *barilce* u Žumberku kod Unijata.

toka je čunjast brijeg, koji se zove *Zemunik*. Na tom je brijegu morala biti nekakva crkva ili grad, budući da se tu našlo pečene zemlje i troske (šljaknje). Moglo je tu biti i kakvo rudarsko naselje. Nije nemoguće, da se je tu nalazio sredovječni *Žemlnik*,¹⁾ koji Thalloczy²⁾ meće negdje oko Kotor-Varoša. Oba su imena, kako se vidi, identična. *Zemun* u staroj srpskoj državi na Strumi³⁾ spomenut je već gore.

Dalmatinski *Zemunik* kod Zadra daje se potvrditi od 13. stoljeća: a. 1285⁴⁾ *Semelnik*. Ovaj je oblik bio latiniziran a. 1289⁴⁾, 1340⁴⁾, 1342⁴⁾, 1343⁴⁾, 1341⁴⁾, 1347⁵⁾ *Semelnicus*; ili su *l* pisali ljudi nevjšti našem jeziku na krivom mjestu: *Selmenicus*.

62. *Žrnovnica*. *Žrnjny* je stavio Miklosich br. 788 također među slovenska toponomastička apelativa. Na srpsko-hrvatskoj teritoriji dolazi u imenima mjesta ovaj apelativ *sâm* i kao supstantivirani adjektiv. Današnja *Āvala* ili *Hāvala* kod Beograda zvala se prije castellum *Xerno*⁶⁾ (et Ostrouiza, in praeruptis ambo petris), također *Žrnovanj*.⁷⁾ Na Korčuli ima selo *Žrnovo*, a. 1426⁸⁾ *Zernova*. Ne znam, je li slučaj, što su ovako nazvana mjesta ili rijeke u toku vremena mjenjala nazive. Kao što *Žrnovanj*, brijeg kod Beograda, koji je zamijenio svoj slovenski naziv turskim (od *havalé* = strmo mjesto, isp. rum. *havalea*), tako su druge dvije rijeke u Dalmaciji promijenile svoj prvobitni slovenski naziv drugim slovenskim. *Kopriva* nazvana je kasnije *Zrmanja*.⁹⁾ Najstarija je potvrda za posljednji naziv iz 14. vijeka (a. 1365.). *Bade* kod Splita zvala se još prije a. 1080¹⁰⁾ *Sirnounyze*, c. a. 1090¹⁰⁾ curtis in *Sirnouniza*, a. 1210¹¹⁾ ad *Zernovizam*, a. 1220¹¹⁾ *Zernouniza*, a. 1315¹¹⁾ *Sernouniça*, a. 1328¹¹⁾ fluvius *Sernovinice*, u 14.⁹⁾ stolj. *Zarnouiça* bez *n*, kako se i danas govori. U jednom srp.-hrv. pisanom dokumentu iz g. 1415⁸⁾ piše se ovo ime rijeke sa poznatom promjenom konsonanske grupe *vn > mn*: mimo *Zarnomicu*. Sa *-ar-* za sonantno *r* piše se u 16.¹²⁾ vijeku u mletački pisanoj kronici: *Zarnouniza*, kao i još ranije a. 1231¹¹⁾ *Zarnounitza*.

1) Daničić l. c. — 2) Studien zur Geschichte [Bosniens na karti. — 3) Daničić, Rj. iz knj. st. srp. I 375. — 4) Sm VI 665, 533, X 590, XI 19, 33, 120. — 5) Mh SIm II 453, 455, III 7. — 6) Jireček, Heerstrassen, 123; Handelsstrassen 24, 53. — 7) Mijatović, Годишњица Чупића, I, 52. — 8) Mhj VI, 116 I/2, 134. — 9) *Nast. Vj.* XXIII, 445, br. 8, XXIV, 662 br. 6. Pokojni Jireček u svome pismu od 13.-VIII. 1916. izrazio mi je mišljenje, da se u *Mlava* sakriva *Dacia Maluensis*, što bi sa fonetskoga gledišta doduše moglo biti ispravno. Ali valja primjetiti, da lat. *μ* poslije *l* prelazi u vulgarnom latinitetu u *b*, por. *malva* u rom. jezicima *R E W* 5274: rum. *nalba*. — 10) Rački, *Documenta*, p. 135, 153, 88. Sudeći po izrazu curtis in *Sirnouniza*, ad Ursanum de *Sirnounize* (= Šišić, Priručnik, I, p. 283), ovaj je naziv označivao I naselje. — 11) Sm III 102, 188, 214, 344, 395, 433, II 22, IV 531, VI 254, VIII 394, IX 437, XIII 245. — 12) Arkiv za Jugosl. povj. IV, 58.

Zr̃ny je u ovoj denominaciji imao po svoj prilici metaforičko značenje (upor. Berneker II, 36 s. v. *mel'q*; Ak. Rj. VI, p. 852, *voda melje obalu* u Timoku, metatorički izričaj, koji odgovara slovenačkome: *voda melje breg*). Ivanišević¹⁾, koji piše na više mjesta ime rijeke *Žrnovica*, ovako je opisuje: „Na strmin obroncin obori se pusta voda, uvati mav (= mah), prodere polje, otvori sebi put, pa ćeš, čoviče moj, malo di viditi potočina, rivotina, vododeraka i jametina kao u Poljicin“.

Prema ovome opisu, poljička je *Žrnovnica* tipična gorska rijeka, koja derući teren stvara na svome toku svakakve grebene. Srednjevjekovna metaforička denominacija za ovu rijeku *Bade* upućuje baš na ove grebene. *Bâd* je kod dalmatinskih leksikografa potvrđeno za „scopulus“ od 16. vijeka²⁾ O tome toponomastičkom nazivu raspravljao sam na drugom mjestu.³⁾

Naziv *Bade = Žrnovnica* interesantan je za toponomastičku nauku, jer nam veli, da su mogući različiti metaforički izrazi za isti geografski pojam. A baš je za dalmatinske rijeke karakteristično, da mogu imati po više imena⁴⁾ već od starih vremena.

Od osobitog je interesa nadalje to, što u Dalmaciji nailazimo još jednom na ovakovu denominaciju. Ovaj puta označuje se ovim imenom ne rijeka, nego kraj (župa) već u 13. i 14. vijeku.⁵⁾ U narodnoj pjesmi⁶⁾ 16. vijeka imamo „lijepa župa *Žrnovica*“, gdje mjesto sufiksa *-nica*, imamo samo *-ica* kao i u Ivaniševića za *Žrnovnicu* kod Splita. Dokumenti znaju međutim samo za *-nica*: a. 1253⁶⁾, връхъ *Жръновъницѣ*, a. 1222—8⁶⁾ i *Žръновъници*, a. 1234⁶⁾ (?) za vinograde *žръновъничьке*, a. 1234—40⁶⁾ od *Žръnovnice*, a. 1362⁶⁾ a za землю *жръновничкѣ*. Ova se denominacija upotrebljavala i u pl.: a. 1378⁷⁾ u *Žrnovnicah*. Jireček⁷⁾ je bio već na dobrom putu u tumačenju ovoga toponima, kad je rekao, da su se njime označivala prvobitno ona vrela na morskoj obali, gdje su mlinovi i upozorio na „*žr̃ny*“ *Mühlstein*. Južna granica ove župe išla je kod sela Bjelena (= danas Plat). U 14. vijeku dijelila se na tri kotara: *Brennum*, *Subbrennum*⁹⁾ i *Molini = Mlini*.. U ovu župu je spadao još *Brgat = Ver-*

1) Zb. N Ž O, VIII 196. — 2) Ak. Rj. I, 145, 2. — 3) Rad, knj. 224, p. 103, br. 3, — 4) Archivum romanicum, VI, 160. — 5) Jireček, Heerstrassen, 123; Handelsstrassen 24, 53. — 6) Sm III 102, 188, 214, 344, 395, 433, II 22, IV 531, VI 254, VIII 394, IX 437, XIII 245. — 7) Handelsstrassen, 24. — 8) Današnji srp.-hrv. oblik *žřvanj*, *žřvnja* nastao je metatezom od *nv > vn* kao u *Žumberku* kod katolika *pómna* ili *póvna* prema *pomva* kod kajavaca < st. v. nj. *panna* i t.d., (REW 6199) *zâvla = zaova < *zby*. O mjesto *a* u *Žrnovnica* opominje ili na č. *žernov* pored *žerna* mjesto *-ev* kao u *církev*. gdje se radi po svoj prilici o promjeni sufiksa, ili na *Dubrovnik* mjesto **Dubravnik* od *dubrava* (upor. Belićev Zbornik, p. 128). — 9) Sačuvano do danas u *Srebrno*, Jireček, Mhj, IX, p. 436, prema pučkoj etimologiji, koja je dovela u vezu predslovensko ime sa adj. *srebrn*.

gatum i *Šumet = Junchetum*. Iz ovih se podataka razabire, da je *Žrnovnica* kao denominacija pristajala samo za onaj kraj, gdje je danas selo *Mlīni*. Kao ime kraja raširilo se kasnije i na mjesta, gdje o mlinovima nema ni govora.

Ovdje se prema tome ne radi o metafori kao u splitskoj *Žrnovnici*, nego o oznaci mlinova, o sinekdohi, ako se hoće ova toponomastička pojava označiti estetskim terminom.

Kao što je splitska *Žrnovnica* mijenjala u toku vremena svoje metaforičko ime, tako i za *Zrmanja*¹⁾ nalazimo u srednjem vijeku drugo ime: a. 1111²⁾ flumen *Coprive*, još ranije u Krešimirovoj listini a. 1070³⁾ flumen *Coprive*. *Kopriva* je očito ne ime rijeke nego vrlo obično ime mjesta⁴⁾, koje se pominje a. 1278²⁾ *Chopriva*, kao međa Kruševa, zemlje krbavskoga (de Crebau) kneza. Kao što se Drim zove flumen *Lessi*⁵⁾ zato, što protječe kraj Lješa, tako se Zrmanja zove flumen *Coprive* radi toga, što protječe kraj tako nazvanoga mjesta. Najstarija je potvrda za naziv Zrmanja iz 14. vijeka: a. 1365²⁾ (tarra regalis Wydche zelo inter possessionem Kegel et) *Zirmana*. Metafora je ovdje ista kao i u *Žrnovnica* i *Mlava*.⁶⁾ Da li se je u rimsko doba zvala *Telavius* ili *Tedanius*, to nije izvjesno, jer prema Patschu⁶⁾ ovaj posljednji naziv označuje karstna vrela (Karstquellen) kod Sv. Jurja, koja se danas zovu *Žerovica*.

¹⁾ *n* mjesto *n* pokazuje, da je *Zrmanja* adjektivna izvedenica s pomoću sufiksa *-bj* od *žrny* kao i sam apelativ *žrvań* (sc. kamen). Dva adjektivna sufiksa kriju se u *Žrnovań*. Glede *žr > zr* upor. *Nast. Vj.*, XXIII, p. 445. Upor. obratno *ždrāk* mjesto *zrak* u Vrhovinama kod Banje Luke. — ²⁾ Sm III 102, 188, 214, 344, 395, 433, II 22, IV 531, VI 254, VIII 394, IX 437, XIII 245. — ³⁾ Rački, *Documenta*, p. 135, 153, 88. Sudeći po izrazu *curtis in Sirnouniza*, ad Ursanum de Sirnounize (= Šišć, Prjručnik, I, p. 283), ovaj je naziv označivao i naselje. — ⁴⁾ Mikl. br. 237. — ⁵⁾ Glasnik b. h. z. muz., XXIX, 133, bilj. 23. — ⁶⁾ Bartoli, II, 435.

P. Skok.